

Κρίση και ανεργία

Εργατική πληροφόρηση

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

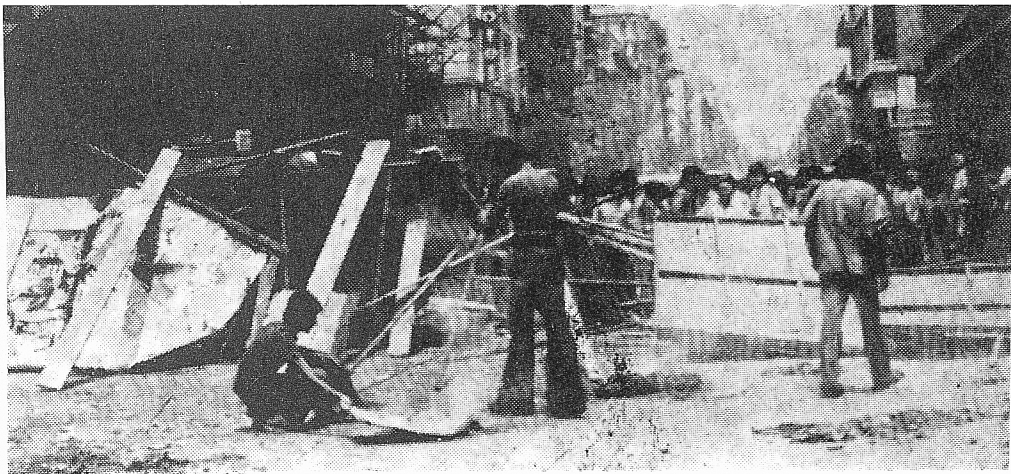
Ο παγκόσμιος καπιταλισμός βρίσκεται σε κρίση. Μέσα σ' τις συνθήκες το ζήτημα της ανεργίας προβάλλει ανάγλυφα στο κέντρο των προβληματισμών και της ζωής δεκάδων ή και εκατοντάδων εκατομμυρίων ανθρώπων σ' όλη τη γη. Στις χώρες του αναπτυγμένου δυτικού καπιταλισμού, που μέχρι πριν λίγα χρόνια βρίσκονταν σε συνθήκες χαμηλής ανεργίας, οι άνεργοι ξεπερνούν τα 35 εκατομμύρια και στους νέους, τις γυναίκες, τις φυλετικές και εθνικές μειονότητες φτάνουν σε αστρονομικά ποσοστά. Έτσι οι χώρες της Δύσης που πριν μια δεκαετία ζούσαν τα προβλήματα της «ευημερίας» σήμερα έχουν βυθιστεί ολόπλευρα στην κρίση και την ανεργία. Αν πάρουμε μάλιστα τις χώρες του Τρίτου Κόσμου εδώ πια η ήδη τεράστια ανεργία και υποαπασχόληση που μάστιζε τους πληθυσμούς αυτών των χωρών φτάνει σε παροξυσμό, με ποσοστά που φτάνουν το 20% και το 30% του εργατικού δυναμικού και απόλυτα μεγέθη που μετριούνται σε εκατοντάδες εκατομμύρια. Δηλαδή **για την πλειο-**

ψηφία του πλανήτη η ανεργία είναι μια ενδημική πραγματικότητα.

Και βέβαια δεν θα πρέπει να εξηγήσουμε την ανεργία σαν μια απλή «κατάρτα» η «υπερπληθυσμό» που χτυπάει ιδιαίτερα τις χώρες του «τρίτου κόσμου». Πρόκειται για δημιούργημα του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, που μέσα από την διαδικασία του ξεριζώματος των αγροτών, από την μια και τον αδιάκοπο ανταγωνισμό και την άνοδο της παραγωγικότητας, την συσσώρευση του κεφαλαίου αναγεννάει αδιάκοπα την ανεργία.

Ο κόσμος μας είναι ένας κόσμος που διαπερνείται από το ζήτημα της ανεργίας, ένας κόσμος όπου το ζήτημα της εργασίας δεν έχει ακόμα λυθεί, την στιγμή που ήδη οι παραγωγικές δυνατότητες βάζουν στον ορίζοντα του ανθρώπου το ίδιο το ξεπέρασμα της δουλειάς σαν αλλοτριωτικής διαδικασίας.

Αυτή είναι η αντίφαση που γεννάει το σύστημα.

ΑΓΩΝΕΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ

Το παγκόσμιο εργατικό κίνημα έχει μια μακρυά παράδοση αγώνων και πάλης ενάντια στην ανεργία. Ιδιαίτερα σε εποχές κρίσης μεταβάλλεται στο κεντρικό ζήτημα του εργατικού κινήματος, τόσο εκείνων που δεν δουλεύουν όσο και εκείνων που εξακολουθούν να δουλεύουν. Και οι αιτίες είναι φανερές. Στις εποχές της ανεργίας τα αφεντικά με την απειλή της απόλυσης ρίχνουν τα μεροκάματα, απολύουν με το παραμικρό, χρησιμοποιούν την ανεργία για να υποτάξουν το σύνολο του εργατικού κινήματος στους νόμους του κεφάλαιου ενώ ταυτόχρονα χρησιμοποιούν τους άνεργους σαν απειλή για οποιαδήποτε κινητοποίηση σαν πιθανούς απεργοσπάστες. Έτσι στις εποχές της κρίσης το ζήτημα της ανεργίας μεταβάλλεται στο κεντρικό ζήτημα γύρω από το οποίο μπορεί να παρέμβει το εργατικό κίνημα, γύρω από το οποίο είναι υποχρεωμένο να παρέμβει γιατί διαφορετικά δεν μπορεί να υπάρξει.

Η πάλη ενάντια στην ανεργία υπάρχει από τότε που εμφανίζονται οι μισθωτοί. Ακόμα και στην επο-

χή της Αναγέννησης, οι «βοηθοί» και οι «μαθητευόμενοι», ακόμα και οι τεχνίτες έκαναν δεκάδες διαμαρτυρίες και κινητοποιήσεις ενάντια στην ανεργία, αρχίζοντας από τις πόλεις της Βόρειας Ιταλίας. Και η απάντηση των εξουσιών ήταν από τότε στις ίδιες κατευθύνσεις με σήμερα. Από τη μια καταστολή των «διαμαρτυρομένων», συχνά μέσα στο αίμα, ριζιμο των μεροκάματων και από την άλλη μορφές «δημόσιων έργων» για την απασχόληση των άνεργων και διάφορα «δοσίματα» –επιδόματα θα λέγαμε σήμερα– συνήθως σε είδος για την συντήρηση των ανέργων. Για να μην φθάσουμε μέχρι την αρχαία Ρώμη που η εξουσία μοίραζε «άρτον και θεάματα» στους άνεργους πληθείους.

Στο σύγχρονο καπιταλισμό ήδη από τον 19ο αιώνα η ανεργία εμφανίζεται σαν όπλο στα χέρια των αφεντικών για να υποτάσσουν την εργατική τάξη, τόσο με την μείωση των μεροκάματων, όσο και με την απειλή που αποτελεί η ανεργία για τις διεκδικήσεις των εργαζόμενων.

Η εργατική τάξη παλεύει με κάθε μέσο ενάντια στην ανεργία. Από το σπάσιμο των μηχανών που με την καπιταλιστική τους χρήση δεν είχαν άλλο στόχο από το χτύπημα της εργατικής οργάνωσης, με τις διεκδικήσεις για δουλειά εισόδημα και μείωση των ωρών δουλειάς. Και τότε, παράλληλα με την καταστολή και το κλείσιμο των ανέργων σε φυλακές και ψυχιατρεία, με το κλείσιμο τους σε ιδρύματα υποχρεωτικής εργασίας –WORKHAUSES– εμφανίζεται και η οργάνωση της «καπιταλιστικής φιλανθρωπίας». Δηλαδή οι καπιταλιστές, και οι σύλλογοι κυριών οργανώνουν κάποιες μορφές επιδότησης των ανέργων σε είδος –ρούχα, λαϊκές σούπες, πράγμα που κάνουν και οι θρησκευτικές οργανώσεις.

Αυτό που είναι δικαίωμα για τους εργαζόμενους –η εξασφάλιση ενός εισοδήματος, μια και είναι το κεφάλαιο που καθόριζε το πότε θα έχουν ή δεν θα έχουν δουλειά, ανάλογα με τα κέρδη του, μεταβαλόταν σε «ελεημοσύνη», φιλανθρωπία των αστών, και βιώνονταν μ' αυτό τον τρόπο και από την πλειοψηφία των ιδίων των εργατών.

Παράλληλα τα ίδια τα εργατικά σώματα και συνδικάτα, αρχίζουν να οργανώνουν ταμεία αλληλοβοήθειας και επιδότησης των ανέργων.

Πάντως, κάθε φορά, σε εποχές καπιταλιστικής κρίσης η ανάπτυξη της ανεργίας έχει σαν συνέπεια την μείωση των εργατικών αγώνων μέσα στα εργοστάσια, και μεταφέρει την πάλη των εργατών σε ένα γενικότερο κοινωνικό και πολιτικό πεδίο. Οι εργάτες αυτές τις περιόδους μεταφέρουν τους αγώνες τους κύρια έξω από τους χώρους δουλειάς. Και αν δούμε όλες τις επαναστατικές περιόδους θα δούμε ότι ήταν εποχές ανεργίας και κρίσης. Το 1848, το 1870, το 1917-23 οι άνεργοι εργάτες πρωτοστατούν στα οδοφράγματα και τις εξεγέρσεις. Στην Γερμανική επανάσταση στα χρόνια 1918-1923 οι άνεργοι εργάτες αποτελούν την πρωτοπορεία των αγώνων και η σοσιαλδημοκρατία κατηγορεί τότε τους Σπαρτακιστές και το Κομμουνιστικό Κόμμα Γερμανίας, ότι προσπαθεί να στρέψει τους άνεργους εργάτες ενάντια σε εκείνους που δουλεύουν, αντιστρέφοντας δηλαδή αυτό που έκανε στην πραγματικότητα το σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, που ήθελε να αντιπαραθέσει –συντηρητικοποιώντας τους– τους εργάτες που είχαν δουλειά με τους άνεργους.

Την εποχή της μεγάλης κρίσης, μετά το –29, στη Γαλλία, που η ενιαία ΓΣΕ έχει διασπαστεί δημιουρ-

γείται η Ενωτική ΓΣΕ, που ελέγχεται από τους κομμουνιστές, που οργανώνει τους άνεργους σε μεγάλη κλίμακα και ξεκινάει μια σειρά από διεκδικήσεις, για δουλειά και επίδομα ανεργίας. Στην Γερμανία όπου οι άνεργοι φτάνουν τα 4-5 εκατομμύρια το Κομμουνιστικό Κόμμα προσπαθεί να αποσπάσει από τους φασίστες ένα μεγάλο κομμάτι των ανέργων που ελέγχουν. Στην Αμερική οργανώνεται για πρώτη φορά πανεθνική οργάνωση ανέργων κάτω από την ώθηση αναρχοσυνδικαλιστών, κομμουνιστών και σοσιαλιστών και κατακτάει τόσο σε πολιτειακό όσο και σε πανεθνικό επίπεδο την παραχώρηση επιδόματος ανεργίας. Τέλος, στην ίδια την Ελλάδα η «Ενωτική ΓΣΕΕ» που ελέγχεται από το ΚΚΕ, οργανώνει κινητοποιήσεις ανέργων.

Μετά τον Β' πόλεμο σε όλη την Ευρώπη καταχτιέται σταδιακά τό επίδομα ανεργίας, που καλύπτει στις περισσότερες χώρες, τόσο τους άνεργους εργάτες, όσο και τους νέους που δεν έχουν ακόμα βρει δουλειά. Αυτό το επίδομα κυμαίνεται, στη Γερμανία φτάνει το 60% για ένα χρόνο, στο 80% στη Γαλλία για δυο χρόνια και στην Ιταλία το 90% για απεριόριστο χρονικό διάστημα. Στην Ιταλία, ιδιαίτερα στο Νότο, και με κέντρο τη Νάπολι όπου η ανεργία έχει ενδημικό και μόνιμο χαρακτήρα χτιστήκαν και μορφές οργάνωσης των ανέργων όπως οι «Οργανωμένοι άνεργοι» που έβγαλαν μάλιστα και βουλευτή –τον Μίμμο Πίντο.

Αφήσαμε για το τέλος μια ακόμα σημαντική διεκδίκηση των ανέργων που μεταβαλόταν σε διεκδίκηση όλης της εργατικής τάξης, την μείωση του χρόνου δουλειάς έτσι ώστε να υπάρχει δουλειά για όλους. Αυτή η εργατική διεκδίκηση είχε τεράστια σημασία γιατί όχι μόνο αποτελούσε κάθε φορά την μόνη συγκεκριμένη λύση στο πρόβλημα της ανεργίας, αλλά και γιατί άνοιγε το δρόμο για διεκδικήσεις, την διεκδίκηση της απελευθέρωσης της εργασίας από το κεφάλαιο, αλλά και την διεκδίκηση της απελευθέρωσης από την εργασία, σαν καπιταλιστική τέτοια. Έτσι σε κάθε εποχή έντονης ανεργίας προβαλλόταν όλο και πιο έντονα το αίτημα της μείωσης των ωρών δουλειάς και μέσα σε έναν αιώνα περάσαμε από ένα ωράριο εργασίας 72-80 ωρών –που συχνά έφτανε και τις 90– τη βδομάδα (από 12 έως 15 ώρες την ημέρα για έξι μέρες την εβδομάδα) σε ένα ωράριο 40 ωρών τη βδομάδα. Δεν είναι τυχαίο πως στην Αμερική και την Ευρώπη η εβδομάδα των 40-45 ωρών δουλειάς καταχτήθηκε την επο-

χή της κρίσης του 29, ενώ μετά το 1945 οι ώρες δουλειάς ξανανέβηκαν, για να ξαναπέσουν μόλις στα 1970-80 στις 40 ώρες. Το 1930 έγινε στην Αμερική μια απεργία 400.000 εργαζόμενων με στό-

χο τις 30 ώρες δουλειάς! Η «ανοικοδόμηση» και η «ευημερία» του καπιταλισμού μετά το 1945 οδήγησαν σε μια πρόσκαιρη άνοδο του ωράριου εργασίας.

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΡΙΣΗ

Σήμερα ο παγκόσμιος καπιταλισμός περνάει μια κρίση σε παγκόσμιο επίπεδο, κρίση που έχει σαν συνέπεια την όξυνση της ανεργίας, όπως τονίσαμε στην αρχή.

Αυτή η κρίση που εμφανίζεται από το 1973 και μετά και αγκαλιάζει στη συνέχεια όλο τον καπιταλιστικό κόσμο, σε αδρές γραμμές έχει τα παρακάτω αίτια:

Α. Το γεγονός ότι σε όλη την περίοδο από το 1950 και μετά, και ιδιαίτερα από το 1965 και έπειτα έχουμε μια άνοδο του πραγματικού εισοδήματος της εργατικής τάξης, είτε σαν πραγματικό μισθό, είτε σαν κοινωνικές παροχές από το κράτος. Όσο

η άνοδος της παραγωγικότητας υπερέβαινε την άνοδο του κόστους της εργασίας, τα κέρδη των αφεντικών ανέβαιναν, οι επενδύσεις συνεχίζονταν κ.ο.κ. Όμως οι εργατικές διεκδικήσεις γύρω στο 1965 εντείνονται και η εργατική τάξη παύει να ανέχεται την μονότονη δουλειά, τον Ταιηλορισμό, την μεταβολή της σε εξάρτημα μηχανής. Ο μεγάλος κύκλος των εργατικών κινητοποιήσεων, που ξεκινάει στην Αγγλία το 1964, με τις πρώτες άγριες απεργίες, διαπερνάει όλη την Ευρώπη και την Αμερική με αποκορύφωμα τον εργατικό Μάη της Ιταλίας και φτάνει και στην Ελλάδα με το μεγάλο κύμα των εργατικών κινητοποιήσεων μετά το 1974.

Έτσι η κατάσταση αναστρέφεται, ο πραγματικός μισθός και οι κοινωνικές παροχές υπερβαίνουν την αύξηση των κερδών. Τα αφεντικά μπαίνουν σε κρίση και άρα προσπαθούν να την μεταφέρουν στις πλάτες των εργατών. Και η πρώτη απάντηση, η κατ' εξοχήν απάντηση του κεφάλαιου είναι η ανεργία, το κόψιμο των κοινωνικών παροχών κ.ο.κ.

Β. Δεύτερη σημαντική αιτία της αύξησης της ανεργίας είναι η άνοδος του κόστους των πρώτων υλών που προέρχονται από τις λεγόμενες χώρες του «τρίτου κόσμου», ιδιαίτερα της ενέργειας –του πετρελαίου.

Έτσι οι δύο όροι της γρήγορης καπιταλιστικής ανάπτυξης μετά το 1945, τα φτηνά μεροκάματα και οι φτηνές πρώτες ύλες παύουν να ισχύουν. Ο καπιταλισμός μπαίνει σε κρίση.

Η απάντηση στην κρίση είναι πολυπρόσωπη. Το κεφάλαιο αναπτύσσει την πυρηνική ενέργεια και ψάχνει και για άλλες πηγές ενέργειας για να περιορίσει την εξάρτηση από το πετρέλαιο. Απολύει εκατομμύρια εργάτες, αυξάνει την εντατικοποίηση της παραγωγής, και προσπαθεί να πάρει πίσω πολλές από τις κοινωνικές κατακτήσεις των εργατών, για να επιβάλλει και πάλι «πειθαρχία» στο εργατικό δυναμικό, να υποτάξει την εργατική τάξη στους «σιδερένιους νόμους του κεφάλαιου».

Παράλληλα, για να χτυπήσει την εργατική αγωνιστικότητα εντείνει την είσοδο των γυναικών στην παραγωγή που στα χρόνια 1970-1980 αποκτάει σε όλες τις δυτικές χώρες τεράστια έκταση, και μεταβάλλει τις γυναίκες στο 40% του εργατικού δυναμικού. Παράλληλα προωθεί την πρόχειρη, έκτακτη PART TIME και «μαύρη δουλειά» δηλαδή, την δουλειά μισής μέρας, χωρίς ασφαλίσεις, στο σπίτι, σε μικρά εργαστήρια κ.λπ. για να πετύχει «μεγαλύτερη κινητικότητα» του εργατικού δυναμικού και να χτυπήσει τη οργανωμένη εργατική τάξη. Έτσι στην Αγγλία οι δουλειές μισής μέρας φτάνουν να απασχολούν 5 εκατομμύρια εργαζόμενους, στην Ιταλία η μαύρη δουλειά φτάνει το 20% του παραγόμενου εισοδήματος, στην Αμερική τέλος υπάρχουν πάνω από 10 εκατομμύρια «παράνομοι» μετανάστες που δουλεύουν χωρίς «χαρτιά», χωρίς ασφαλίσεις, με μεροκάματα, ιδιαίτερα στο Νότο, που πλησιάζουν τα ελληνικά!

Παράλληλα, στους τομείς της τεχνολογικής αιχμής πραγματοποιείται η λεγόμενη τρίτη βιομηχανική επανάσταση, δηλαδή η είσοδος των ρομπότ και των ηλεκτρονικών στην παραγωγή και τις υπηρεσίες, τράπεζες, γραφεία, εκπαίδευση, ιατρική κ.λπ. που έχει σαν συνέπεια την παραπέρα μείωση του απασχολούμενου προσωπικού. Η TOYOTA έχει ήδη δημιουργήσει την πρώτη αλυσίδα συναρμολόγησης αυτοκινήτων χωρίς κανένα εργάτη παραγωγής, απόλυτα ρομποτοποιημένη!

Όλες αυτές οι καπιταλιστικές απαντήσεις απέναντι στην κρίση έχουν ένα και βασικό στόχο, να ρίξουν το εργατικό κόστος, να τσακίσουν την δύναμη της εργατικής τάξης και βέβαια διογκώνουν την ανεργία, σαν το αποφασιστικό μέσο για την «πειθαρχήση» των εργατών. Η εργατική τάξη των μεγάλων μονάδων παραγωγής μειώνεται σε όλες τις καπιταλιστικές χώρες και αυξάνεται μια μάζα εργατών χωρίς δικαιώματα και σταθερή απασχόληση.

Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες της καπιταλιστικής επίθεσης, που πρώτα της θύματα είναι οι νέοι, οι γυναίκες, οι εθνικές μειονότητες, οι μετανάστες, οι ηλικιωμένοι κ.λπ. η προσπάθεια του κεφάλαιου έχει και συγκεκριμένους πολιτικούς στόχους: να χωρίσει την εργαζόμενη εργατική τάξη και ιδιαίτερα τα ειδικευμένα κομμάτια της, από την υπόλοιπη, άνεργη και «περιθωριακή», να πραγματοποιήσει το χωρισμό ανάμεσα σ' αυτές που στην Ιταλία ονόμασαν «δύο κοινωνίες», μια κοινωνία «εξασφαλισμένων» ρεφορμιστική και αντιδραστική και μια άλλη «περιθωριακή» που να μπορεί εύκολα να χτυπηθεί, και να απομονωθεί. Αυτό έγινε στην Ιταλία με την επίθεση ενάντια στην λεγόμενη «δεύτερη κοινωνία», που πραγματοποιήθηκε κάτω από την καθοδήγηση του ΚΚΙ, και που οδηγεί σε χάσιμο δικαιωμάτων της εργατικής τάξης στο σύνολό της. Το ίδιο έγινε στην Αγγλία όπου η κυβέρνηση Θάτσερ ακολούθησε μια διπλή πολιτική, από την μια αύξηση των απολύσεων και της ανεργίας, κόψιμο των κοινωνικών επιδομάτων κ.λπ. κ.λπ. και από την άλλη αύξηση των πραγματικών μισθών της απασχολούμενης εργατικής τάξης. Και αυτή η πολιτική μοιάζει να πετυχαίνει. Τα συνδικάτα γίνονται όλο και πιο συντηρητικά και η Θάτσερ κερδίζει τις εκλογές, ενώ «γκεττοποιούνται» οι εξεγέρσεις των νέων, ανέργων κ.λπ. βλέπε Μπρίξτον. Τέλος στη Γαλλία αυτή η πολιτική της διαιρέσης παίρνει καθαρά

ραταιστική διάσταση με την επίθεση ενάντια στους ξένους εργάτες και την ιλιγγιώδη άνοδο του φασισμού!

Απέναντι σ' αυτή την πολιτική της διαίρεσης και περιθωριοποίησης της εργατικής τάξης υπάρχει μια και μόνη απάντηση, στο επίπεδο των άμεσων ταξικών διεκδικήσεων. Δύο συνθήματα: «Γενικευμένο επίδομα ανεργίας ίσο με το μεροκάματο, για όλους» και «Λιγότερη δουλειά, για όλους».

Αυτά τα δυο αιτήματα –συνθήματα είναι τα μόνα που μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για μια αντίθεση του εργατικού κινήματος. Το γενικευμένο επίδομα, γιατί απομακρύνει τον κίνδυνο για τους εργαζόμενους και έτσι επιτρέπει στους αγώνες να συνεχίζονται μέσα στους χώρους δουλειάς, αποτελεί τέλος μια εξασφάλιση πέρα από την εξαθλίωση για τους άνεργους. Η λιγότερη δουλειά για όλους, γιατί με τη σειρά του σαν αίτημα ενοποιεί όσους δουλεύουν με τους άνεργους. Βέβαια, είναι προφανές πως το πιο άμεσο αίτημα είναι το γενικευμένο επίδομα, γιατί και μπορεί πολύ πιο εύκολα να κατακτηθεί σε εθνικό επίπεδο, και γιατί αποτελεί ένα τέτοιο βήμα, που θα υποχρεώσει το κεφάλαιο να μειώσει τις ώρες δουλειάς, μια και δεν θα μπορεί εύκολα να φορτώνεται το βάρος εκατομμυρίων επι-

δοτούμενων. Ήδη βλέπουμε χώρες με μεγάλη ανεργία και κοινωνικές παροχές, όπως το Βέλγιο να έχουν κατεβάσει το χρόνο δουλειάς στις 36 ώρες γιατί δεν μπορούν να σηκώνουν το βάρος των κοινωνικών επιδοτήσεων. Γίνεται έτσι φανερό πως το αίτημα των 30 ωρών δουλειάς μπορεί πια να αρχίσει ρεαλιστικά να γράφεται στις σημαίες του εργατικού κινήματος.

Τέλος, δεν θα πρέπει να ξεχάσουμε τις γενικότερες ιδεολογικές και πολιτικές συνέπειες της προώθησης αυτών των αιτημάτων. Της μεταβολής δηλαδή του «δικαιώματος για δουλειά» σε «δικαίωμα για εισόδημα», το ξεπέρασμα της αντίληψης που έχει επιβάλει ο καπιταλισμός στους σκλάβους του «δουλεύεις, και μόνο τότε θα φας», την προώθηση μιας άλλης αντίληψης: το κεφάλαιο, που έχει στα χέρια του όλο τον τεράστιο πλούτο που έχουν δημιουργήσει οι παραγωγοί είναι υποχρεωμένο να τους παρέχει την δυνατότητα μιας επιβίωσης, όσο γίνεται πιο άνετης, άσχετα με τις διακυμάνσεις των κερδών του. Έτσι λοιπόν δικαίωμα στο εισόδημα, τον κοινωνικό μισθό, όπως τον λέει, χωρίς όμως και να τον παρέχει ο Παπανδρέου.

Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σήμερα στην Ελλάδα οι άνεργοι φτάνουν το 9-10% του ενεργού πληθυσμού. Κυμαίνονται από 250 μέχρι 300 χιλιάδες. Το μεγαλύτερο ποσοστό τους, το 60% είναι νέοι κάτω από 29 χρονών, ενώ οι γυναίκες και οι ανειδίκευτοι αντιπροσωπεύουν τα μεγαλύτερα ποσοστά. Η Θεσσαλονίκη έχει το ψηλότερο ποσοστό ανέργων με 12-14%, ακολουθεί η Αθήνα με 11%, οι μικρότερες πόλεις έχουν 7% κ.λ.π.

Έτσι η Ελλάδα που είχε για δέκα δεκαπέντε χρόνια ξεπεράσει το φάσμα της ανεργίας ξαναγύρισε στις «πατροπαράδοτες» παραδόσεις.

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Πράγματι η Ελλάδα σε όλη τη νεώτερη ιστορία της γνωρίζει την ανεργία, που εμφανιζόταν κύρια με τη μορφή της αγροτικής υπο-απασχόλησης και αγκάλιαζε μεγάλες, μάζες του πληθυσμού της υπαίθρου. Γι' αυτό κάθε φορά που υπήρχε η δυνατότητα και η διέξοδος, εκατοντάδες χιλιάδες και εκατομμύρια έλληνες μετανάστευαν. Έτσι η μετανάστευση, η εξαγωγή του «πλεονάζοντος» εργατικού δυναμικού ήταν ο τρόπος με τον οποίο από παλιά οι άρχουσες τάξεις έλυναν το πρόβλημα της ανεργίας και της υπο-απασχόλησης. Οι φτωχοί αγρότες, οι προλετάριοι εξαγόταν στο εξωτερικό και έτσι εξαγόταν και η κοινωνική πίεση που εξασκούσαν οι άνεργοι.

Στη σύγχρονη Ελλάδα γνωρίσαμε δύο μεγάλα τέτοια μεταναστευτικά κύματα. Ένα στα τέλη του 19ου, αρχές του 20ού αιώνα που 500.000 άτομα μετανάστευσαν κύρια στην Αμερική, μια δεύτερη φορά μετά τον πόλεμο, ιδιαίτερα μετά το 1960, που 1.000.000 άτομα μετανάστευσαν στην πλειοψηφία τους στη Δυτική Ευρώπη.

Έτσι οι χιλ. άνεργοι του 1960 και οι εκατοντάδες χιλιάδες υποαπασχολούμενοι, ιδιαίτερα στην αγροτική παραγωγή, «εξάγονται» από την άρχουσα τάξη και εκτονώνεται το ζήτημα της ανεργίας.

Οι νεότερες γενιές δεν γνώρισαν σ' όλη της την έκταση την μόνιμη «κατάρρα» της Ελλάδας, την ανεργία. Η σειρά τους έρχεται σήμερα, που κάτω από διαφορετικές συνθήκες αντιμετωπίζουν το ίδιο φάσμα, το φάσμα της ανεργίας.

Η ανεργία έχει σήμερα διαφορετικά χαρακτηριστικά. Παύει πια να είναι δεμένη με τον αγροτικό υπερπληθυσμό και την αγροτική έξοδο σαν κύρια αιτία. Σήμερα πια η αγροτική παραγωγή δεν απασχολεί την πλειοψηφία του πληθυσμού, όπως μέχρι το 1965, αλλά μόνο το 25%. Επί πλέον, δεν έχουμε μια έντονη αγροτική έξοδο, αντίθετα μάλιστα, και το αγροτικό εισόδημα τα τελευταία χρόνια ανεβαίνει. Έτσι η σημερινή ανεργία έχει βασικά διαφορετικά αίτια και χαρακτηριστικά. Πλήττει προνομιακά τις μεγάλες πόλεις και τον εργατικό κόσμο.

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Για να εξηγήσουμε τη σημερινή ανεργία στη χώρα μας δεν θα πρέπει να καταφύγουμε στο γνωστό και χιλιοειπωμένο, ο καπιταλισμός έχει παγκόσμια κρίση, άρα έχουμε κρίση και στην Ελλάδα. Αυτή η εξήγηση που τα λέει όλα και τίποτε δεν μπορεί να επισημάνει πραγματικά τους μηχανισμούς και την διαδικασία της κρίσης. Η κρίση του ελληνικού καπιταλισμού δεν οφείλεται μόνο στη «διεθνή κρίση» αφηρημένα, αλλά είναι συνέπεια των ιδίων των εσωτερικών εξελίξεων της Ελληνικής κοινωνίας.

Είναι συνέπεια της ταξικής πάλης και όχι κάποιων αφηρημένων «οικονομικών νόμων».

Η γρήγορη ανάπτυξη του ελληνικού καπιταλισμού στα χρόνια 1960-1975 στηρίχτηκε σε ένα βασικό λόγο, τα χαμηλά μεροκάματα των ελλήνων εργατών, στο γεγονός ότι έμεναν καθηλωμένα σε όλη τη διάρκεια της χούντας. Παράλληλα και στην αγροτική παραγωγή είχαμε κάτι το αντίστοιχο μια και οι τιμές των αγροτικών προϊόντων έμεναν καθηλωμένες. Την ίδια στιγμή στη βιομηχανία και την αγροτική οικονομία μπαίνουν νέα μηχανήματα

και γίνονται σημαντικές επενδύσεις. Συνέπεια αυτής της κατάστασης ήταν πως για δεκαπέντε περίπου χρόνια η παραγωγικότητα της ελληνικής οικονομίας ανέβαινε στη βιομηχανία πάνω από 6% το χρόνο, δηλαδή κάθε χρόνο ο κάθε εργάτης παράγαγε 6% παραπάνω από ό,τι τον προηγούμενο, χωρίς να ανεβαίνουν τα μεροκάματα. Να γιατί τα κέρδη των αφεντικών ανέβαιναν, νέα εργοστάσια χτιζόντουσαν, μεγάλωναν οι εξαγωγές κ.λ.π. Και η χούντα από δίπλα για να διασφαλίζει την «ησυχία» των εργατών και των αγροτών.

Ξαφνικά μετά το 1973 όλα αρχίζουν να πηγαίνουν στραβά για τ' αφεντικά. Η κρίση του πετρελαιο και η παγκόσμια οικονομική κρίση ανεβάζουν το κόστος των πρώτων υλών και της ενέργειας ενώ κάνουν πιο οξυμένο τον ανταγωνισμό στη διεθνή αγορά. Νέες χώρες όπως η Κορέα, η Φορμόζα, το Χογκ Κονγκ κλπ. με μεροκάματα φτηνότερα και από τα ελληνικά εισβάλουν στην αγορά.

Παράλληλα η χούντα καταρρέει. Εργάτες και αγρότες ξεσηκώνονται σ' όλη την Ελλάδα. Οι τι-

μές των αγροτικών προϊόντων, και άρα οι τιμές των πρώτων υλών της βιομηχανίας ανεβαίνουν. Παράλληλα ξεσπάει το απεργιακό εργατικό κίνημα και τα πράγματα για τα αφεντικά παύουν να πηγαίνουν τόσο καλά. Ανεβαίνουν και τα πραγματικά μεροκάματα, δηλαδή οι αυξήσεις των μισθών ξεπερνούν τον πληθωρισμό. Ταυτόχρονα η αφύπνιση της εργατικής τάξης, το διεκδικητικό κίνημα, οι απεργίες, η αύξηση των απουσιών, το σπάσιμο της εντατικοποίησης ρίχνουν την παραγωγικότητα που στηριζόταν στη μεταβολή των εργατών σε ρομπότ και δούλους των αφεντικών. Οι ώρες δουλειάς μειώνονται από 48 σε 40. Οι χρυσές μέρες τελειώνουν για τα αφεντικά. Τα κέρδη τους μειώνονται, οπότε αρχίζουν την αντεπίθεσή τους με τον τρόπο που ξέρουν σ' όλη τη γη. Εκτός από την καταστολή του κράτους, τις απολύσεις, χρησιμοποιούν το όπλο της ανεργίας. Οι επενδύσεις μειώνονται, μετανάστες δεν φεύγουν πια για τη Δυτική Ευρώπη, αντίθετα περισσότεροι γυρνούν πίσω.

Απ' όλες τις πλευρές οξύνεται η κρίση και η προσπάθεια των αφεντικών να «πειθαρχήσουν» την εργατική τάξη. Μέσα από τον πληθωρισμό και την ανεργία προσπαθούν να ρίξουν τα πραγματικά μεροκάματα, να αυξήσουν την εντατικοποίηση, να υποτάξουν τους εργάτες, να αυξήσουν και πάλι τα

κέρδη τους και να ξανακάνουν επενδύσεις.

Να λοιπόν τόσο οι διεθνείς όσο, και κύρια, οι ελληνικοί όροι, που οδήγησαν σήμερα και πάλι σε μια νέα έξαρση της ανεργίας.

Βέβαια από ένα σημείο και μετά η αύξηση της ανεργίας παίρνει τη μορφή χιονοστιβάδας. Ας δούμε γιατί.

A. Η μείωση της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας έχει σαν συνέπεια να πέφτει το επίπεδο της συνολικής εθνικής κατανάλωσης και παραγωγής. Πολλές μικροβιοτεχνίες και μικρομάγαζα στριμώχνονται όλο και πιο πολύ και τέλος κλείνουν, όταν μάλιστα πάρουμε υπ' όψη μας και τον αυξανόμενο ανταγωνισμό των μεγαλύτερων επιχειρήσεων, που σε εποχές κρίσης φτάνει σε παροξυσμό, όπως συμβαίνει με τα σούπερ μάρκετ π.χ. Το αποτέλεσμα είναι ότι και εδώ έχουμε μια αύξηση των ανέργων και μια μείωση της απασχόλησης.

B. Το γεγονός ότι η σημερινή περίοδος της κρίσης-ανεργίας ενώ από τη μια πλευρά αυξάνει την ανεργία των γυναικών με την παραδοσιακή λογική της «επιστροφής των γυναικών στο σπίτι» από την άλλη έχει ένα πρωτόφαντο χαρακτηριστικό: **αυξάνει τη συμμετοχή των γυναικών στην παραγωγή.** Κι' αυτό γίνεται για δύο λόγους. Ο πρώτος είναι ότι οι γυναίκες αποτελούν ένα εργατικό δυναμικό που

το προτιμούν τα αφεντικά, γιατί είναι λιγώτερο οργανωμένο, πληρώνεται λιγώτερο για την ίδια δουλειά, δεν έχει μάθει να αντιμετωπίζει τα αφεντικά. Έτσι προτιμούνται οι γυναίκες όλο και περισσότερο. Από την άλλη η μείωση του πραγματικού εισοδήματος της εργατικής οικογένειας μέσα από την αύξηση της ανεργίας και τον πληθωρισμό υποχρεώνει όλο και περισσότερες γυναίκες που παλιότερα δεν δούλευαν να μπουν στην αγορά εργασίας.

Το ίδιο συμβαίνει με τους νέους. Η όξυνση της κρίσης υποχρεώνει όλο και περισσότερους νέους να ψάχνουν για δουλειά μια και ο οικογενειακός προϋπολογισμός δεν μπορεί πια να τους «κρατήσει».

Γ. Τέλος, ένα άλλο χαρακτηριστικό είναι ότι τα

αφεντικά στην προσπάθειά τους να ρίξουν το κόστος αυξάνουν τελικά αντί να μειώνουν την εισοδο ξένων εργατών, όπως συμβαίνει στα καράβια, σε αρκετά εργοστάσια, σε εστιατόρια, μπαρ, βιοτεχνίες, κ.λ.π. με στόχο να ρίξουν το κόστος τους από την υπερεκμετάλλευση των ξένων που φτάνουν τις 100 χιλιάδες.

Δηλαδή η ανεργία δεν εμφανίζεται μόνο σαν έλ-λειψη δουλειάς γι' αυτούς που ήδη είχαν δουλειά και εκείνους -νέους- που φυσιολογικά μπαίνουν στην αγορά εργασίας, αλλά και σαν αύξηση της προσφοράς εργασίας. Άτομα και στρώματα που παλιότερα δεν εργάζονταν, τώρα ζητάνε δουλειά, με συνέπεια να αυξάνεται ακόμα περισσότερο η ανεργία.

ΠΟΙΑ ΣΤΡΩΜΑΤΑ ΧΤΥΠΙΟΥΝΤΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ

Η ανεργία οπωσδήποτε χτυπάει και θίγει το σύνολο των εργαζόμενων. Όπως δεν θίγονται όλα τα στρώματα το ίδιο. Υπάρχουν εκείνα που θίγονται σχετικά λιγότερο και άλλα που την αντιμετωπίζουν στις πιο έντονες διαστάσεις της.

Ι. Αρχικά λοιπόν, τα στρώματα που θίγονται εντονότερα απ' αυτή βρίσκονται σε ορισμένους κλάδους που δοκιμάζουν την οικονομική κρίση με πιο έντονο τρόπο, και που είναι συνήθως εκείνοι στους οποίους είχε στηριχτεί η προηγούμενη φάση της οικονομικής ευημερίας. Στην Ελλάδα αυτοί οι κλάδοι είναι η οικοδομή, η ναυτιλία και οι ναυπηγο-επισκευαστικές εργασίες, τέλος η υφαντουργία. Πράγματι αυτοί οι τομείς είχαν πάρει τη μεγαλύτερη ανάπτυξη στις δεκαετίες 1960-70, κι' αυτοί ακριβώς χτυπιούνται πιο έντονα σήμερα. Γι' αυτό και πολλοί από τους πρώτους αγώνες ενάντια στην ανεργία έγιναν απ' αυτά τα κομμάτια των εργατών. Οι απεργίες πείνας και οι κινητοποιήσεις των ναυτεργατών και των ναυπηγοεπισκευαστών. Οι απερ-

γίες και οι διαδηλώσεις των οικοδόμων, οι απεργίες και καταλήψεις εργοστασίων που κλείνουν κ.λ.π. από τους υφαντουργούς.

ΙΙ. Νέοι, ανειδίκευτοι, γυναίκες. Παρά πέρα τα στρώματα της εργατικής τάξης με τη μικρότερη ειδίκευση, με τη λιγότερη οργάνωση, αυτοί που πρωτοεμφανίζονται ζητώντας δουλειά, είναι εκείνα που χτυπιούνται πιο αποφασιστικά. Η ανεργία των νέων, μέχρι 24 χρονών φτάνει το 30% του συνόλου των νέων, και στις γυναίκες αν το σύνολο είναι 10% ανεργία, φτάνει το 15%. Τέλος οι ανειδίκευτοι εργάτες, λιγότερο οργανωμένοι και «απαραίτητοι» χτυπιούνται πρώτοι και πιο εύκολα.

Δηλαδή είναι φανερό πως η ανεργία χτυπάει συνολικά τα πιο εκμεταλλεζόμενα και ανειδίκευτα κομμάτια της εργατικής τάξης, τείνει να χωρίσει τους εργαζόμενους σε δύο κομμάτια, ένα «προνομιακό» που έχει μόνιμη και σταθερή δουλειά, και ένα άλλο που είναι άνεργο ή απειλείται αδιάκοπα από την ανεργία.

ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ - ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Τις συνέπειες της ανεργίας για το εργατικό κίνημα τις έχουμε ήδη δει παρόλο που ακόμα έχει «πολύ μέλλον» και θα διογκωθεί πολύ περισσότερο.

Η πρώτη απ' αυτές είναι μια κατακόρυφη πτώση των εργατικών κινητοποιήσεων, ιδιαίτερα στα εργοστάσια. Οι μόνες κατηγορίες εργαζόμενων που συνεχίζουν να κινητοποιούνται είναι οι κατηγορίες των «εξασφαλισμένων», δηλαδή οι κρατικοί υπάλληλοι, οι υπάλληλοι των τραπεζών κλπ. δηλαδή όσοι δεν απειλούνται με απόλυση.

Οι κινητοποιήσεις των εργοστασίων παίρνουν αμυντικό και μόνο χαρακτήρα. Κινητοποιήσεις ενάντια στις απολύσεις, για να εμποδιστεί το κλείσιμο των εργοστασίων κλπ.

Παράλληλα στο σύνολο της κοινωνίας έχουμε μια άνοδο φαινομένων κατακερματισμού της εργασίας. Αυξάνονται οι δουλειές φασόν, και οι λεγόμενες δουλειές στο σπίτι, οι δουλειές για 3 ή 4 ώρες, οι δουλειές «στη μαύρη». Το ίδιο το κράτος και οι δήμοι για να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της ανεργίας στις πιο εκρηκτικές της μορφές προσωρινής και «μαύρης δουλειάς», αναδασώσεις, καθαρισμούς δρόμων, οικοπέδων κλπ. κλπ.: δουλειές που ανθούν όλο και περισσότερο τον τελευταίο καιρό

προσπαθώντας να αμβλύνουν το ζήτημα της ανεργίας.

Στο κοινωνικό πεδίο έχουμε μια όξυνση φαινομένων κοινωνικής απελπισίας, εγκληματικότητας κλπ.

Δηλαδή η κοινωνία περνάει μέσα από μια έντονη κρίση. Όσο θα βαθαίνει το φαινόμενο της ανεργίας —και τα επόμενα χρόνια στην Ελλάδα θα συνεχίζει να οξύνεται— τόσο περισσότερο θα έχουμε φαινόμενα διάλυσης του παλιού κοινωνικού ιστού και κρίσης του παλιού εργατικού κινήματος.

Υποχρεωτικά το εργατικό κίνημα για να επιβιώσει πρέπει να βγει έξω από τους τοίχους του εργοστασίου να γίνει κοινωνικό, γιατί ήδη η εργατική τάξη μέσα από την ανεργία βγαίνει έξω από τους τοίχους του εργοστασίου, μεταβάλλεται σε ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ εργατική τάξη.

Είναι αδύνατη πλέον η επιβίωσή του αν δεν απαντήσει στην ανεργία και την κρίση με τέτοιες διεκδικήσεις που να μπορέσουν και πάλι να ενοποιήσουν την εργατική τάξη που δουλεύει με εκείνη που είναι άνεργη, τον νέο με τον παλιότερο, την γυναίκα και τον άντρα εργαζόμενο, τον ξένο και τον έλληνα, τον ανειδίκευτο και τον ειδικευμένο.

Ανεργία — Κοινωνικές επιπτώσεις

Για ένα κοινωνιολόγο, η ανεργία είναι πάντα ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον φαινόμενο, τόσο γιατί γεννάει ένα σύνολο διαφορετικών συμπεριφορών, ανάλογα τα κοινωνικά στρώματα που χτυπάει όσο και γιατί αποτελεί μια μόνιμη καραμέλλα που πιπιλίζεται σχεδόν, κάθε φορά που βγαίνει στην επιφάνεια κάποιο σημαντικό κοινωνικό πρόβλημα. Φυσικά εδώ, η προσέγγιση και κάποιες σύντομες αναφορές σε κάποια κοινωνικά προβλήματα που μπαίνουν, τόσο στο επίπεδο της παραγωγής, όσο και στο επίπεδο της κοινωνίας, δεν είναι σε καμία περίπτωση κοινωνιολογική τουλάχιστον από την οπτική γωνία μέσα από την οποία βλέπονται αυτά.

Στο επίπεδο της παραγωγής λοιπόν παρουσιάζονται τα τρία τελευταία χρόνια μια σημαντική στροφή του κέντρου των αγώνων μέσα στο εργοστάσιο. Η πάλη για αυξήσεις, ή μείωση των ωρών εργασίας δίνει τη θέση της στην πάλη ενάντια στις απολύσεις, στις απεργίες και στις καταλήψεις που γίνονται για να πληρώνονται οι εργάτες όταν βγαίνουν στη διαθεσιμότητα, για να μην κλείνουν τα εργοστάσια. Η εργατική τάξη προσπαθεί να αμυνθεί απέναντι σε μια διαρκή και αυξανόμενη επιθετικότητα, που εκφράζεται είτε με την τρομοκρατία είτε με την προσπάθεια αύξησης της παραγωγικότητας των αφεντικών.

Την ίδια στιγμή όμως η αντίθεση κεφάλαιου -εργασίας βγαίνει στους δρόμους με φορείς ίσως όχι τους εργάτες της παραγωγής, αλλά το άνεργο προλεταριάτο που τη στιγμή αυτή στην Ελλάδα αριθμεί κάπου 300.000 δηλαδή κάτι παραπάνω από το 10% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού.

Την ίδια στιγμή η ανεργία —οικονομικές προϋποθέσεις— δημιουργούν κάποιες καταστάσεις που ενυπήρχαν και πιο πριν αλλά τώρα παρουσιάζονται περισσότερο οξυμένες. Έτσι η ατομικοποίηση που δημιουργείται μέσα από το άγχος και τη ανα-

σφάλεια για ένα εισόδημα, αποτελεί μια από τις σημαντικές πτυχές της σημερινής ζωής. Η αδυναμία τόσο να βρείς εύκολα δουλειά όσο και η αδυναμία αυτή τη στιγμή μιας συλλογικής οργάνωσης μιας πάλης για ένα κοινωνικό μισθό των ανέργων, οδηγεί στην προσωπική λύση, στο ατομικό βόλεμα, βάζει σε λειτουργία μια διαδικασία αποκοινωνικοποίησης μιας σειράς ανθρώπων.

Φανερή είναι επίσης σήμερα μια συνεχώς διευρυνόμενη διαδικασία προλεταριοποίησης κάποιων μικροαστικών στρωμάτων και ιδιαίτερα των διανοούμενων (φοιτητών - σπουδαστών), τους οποίους και χτυπάει η ανεργία και όταν ακόμα βρίσκουν δουλειά σε μεγάλο ποσοστό δεν είναι τίποτα άλλο από κρατικοί υπάλληλοι ή μικροστελέχη επιχειρήσεων. Εξίσου σημαντική αν όχι περισσότερο είναι και η υποβάθμιση της θέσης της εργατικής τάξης που δουλεύει, σε μια μακροχρόνια κρίση, μιας και ανεργία σημαίνει συμπίεση των εισοδημάτων (λιτότητα), ετεροαπασχόληση, αδυναμία πάλης μέσα στο εργοστάσιο επειδή φοβάσαι την απόλυση και πάντα στην καλύτερη περίπτωση, στην περίπτωση δηλαδή που δεν είσαι άνεργος.

Ένα ιδιαίτερο αλλά πολύ σημαντικό ζήτημα, όχι βέβαια δημιούργημα της ανεργίας, είναι οι φυλετικές διακρίσεις και ένας ρατσισμός που δείχνεται από τους ίδιους τους εργάτες ή τους άνεργους απέναντι σε κάποιες εθνικές ή κοινωνικές μειοψηφίες ή σε κάποιους μετανάστες. Συχνό φαινόμενο στη Β. Ευρώπη τώρα τελευταία εμφανίστηκε και στην Ελλάδα. Θύματα αυτού του ρατσισμού ή των διακρίσεων Άραβες, Ινδοί και Πακιστανοί εργάτες, Πομάκοι και Τουρκόφωνοι της Δ. Θράκης και Α. Μακεδονίας και πολιτικοί πρόσφυγες που ξαναγύρισαν στην Ελλάδα. Έτσι αντιμετωπίστηκαν, κυρίως οι μετανάστες σαν φορείς εγκληματικότητας, ενώ μερίδα ναυτεργατών στην απεργία τους έβαζε ζήτημα απομάκρυνσης των ξένων εργατών

από τα ελληνικά πλοία. Είναι σίγουρα μια κατάσταση που ο ρατσισμός ίσως δεν έχει προχωρήσει στο να γίνει κυρίαρχη ιδεολογία, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι αυτό δεν πρέπει να καταγγελθεί ανοιχτά.

Αξιοπρόσεκτο επίσης το φαινόμενο της βραχυπρόθεσμης ενίσχυσης κάποιων θεσμών όπως η οικογένεια και το σχολείο καθώς οι νέοι μη έχοντας κάποια άλλη διέξοδο ή κάποια άλλη εναλλακτική επιλογή αναγκάζονται να υποταχθούν ή να ξαναγυρίσουν σ' αυτά που αμφισβήτησαν. Το φαινόμενο όμως είναι αντίστροφο στο βαθμό που η κρίση, άρα και η ανεργία είναι μακροχρόνιες και έτσι μια συνεχής προλεταριοποίηση μεγάλων κοινωνικών ομάδων αποσταθεροποιούν και τελικά διαλύουν κάποιους τέτοιους θεσμούς. Κάπως αντίστοιχα λειτουργεί αυτό το φαινόμενο και σε σχέση και με τις καθιερωμένες αξίες. Μόνο που εδώ τα πράγματα είναι πιο εύκολα γιατί ήδη όλες αυτές οι εμπορευματικές αξίες είχαν αμφισβητηθεί και από προηγούμενα κινήματα. Χωρίς αυτό να σημαίνει ότι διαλύοντας αυτές τις αξίες και τους μύθους οι κοινωνικές αυτές ομάδες δημιουργούν κάποιες νέες αντι-αξίες.

Αλλά το σημαντικότερο και το πιο εμφανές χαρακτηριστικό της μεγάλης ανεργίας είναι μια συνεχώς αυξανόμενη βία που εξασκείται στην κοινω-

νία από την κοινωνία και μια συνεχώς αυξανόμενη εγκληματικότητα. Οι κλοπές, ο εθισμός στα ναρκωτικά και στο αλκοόλ, η χουλιγκάνικη βία δεν είναι πρωτόφαντα παρουσιάζονται όμως με πολύ μεγαλύτερη συχνότητα. Ίδιως για το θέμα της βίας που σχηματικά ονομάζουμε χουλιγκάνικη μπορούμε να πούμε πως είναι σχεδόν κυρίαρχη πρακτική στο χώρο της νεολαίας. Η τυφλή αυτή βία, που εξασκείται εναντίον όλης της κοινωνίας αποτελεί αντίδραση ίσως στη συνεχή προλεταριοποίηση των νέων, γι αυτό ακριβώς εξασκείται από στρώματα που βιώνουν πιο έντονα αυτή. (δηλ. την προλεταριοποίηση). Η τυφλή αυτή βία, που θυμίζει σε πολλά σημεία τη φασιστική οδηγεί στη κυριαρχία μιας μικροαστικής ιδεολογίας, ενός κράτους δικαίου που ταυτόχρονα θα μπορεί να καταστείλει και αυτούς τους «αλήτες». Έτσι κάποιοι χώροι της νεολαίας καταστέλλονται άγρια από το κράτος και με την κοινωνική συναίνεση, όχι βέβαια για τη διαφορετική λογική που έχουν μέσα τους, ίσως να είναι πιο φασιστική από αυτή του κράτους, αλλά για την ασυνείδητη αντίδραση τους απέναντι στη συνεχή υποβάθμιση των ανθρωπίνων διαστάσεων τους. Υπάρχει βέβαια και η χειρότερη περίπτωση (ναζισμός στη Γερμανία) όπου το παλλαϊκό κράτος δικαίου αίτημα αντίστασης των μικροαστών στη προλεταριοποίηση τους με μπόλικο εθνικισμό και

ρατσισμό διαπερνάει και άλλες κοινωνικές ομάδες δηλαδή μεγάλο μέρος των ανέργων και των δημοσίων υπαλλήλων και ολοκληρώνει έτσι ιστορικά το παράλογο χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι αυτοί οι νέοι δεν μπορούν να συμμετέχουν σε κινήματα κοινωνικής απελευθέρωσης, αφού από τη φύση τους εκεί ανήκουν, και να γίνουν από τα αγωνιστικά τμήματά των.

Τελειώνοντας τις παρατηρήσεις θα θίξω ένα χαρακτηριστικό της ανεργίας που μπορεί να είναι κύρια οικονομικό αλλά παρουσιάζει και μεγάλο κοινωνικό ενδιαφέρον: τη μαύρη δουλειά. Σε μαύ-

ρη δουλειά ορίζουμε τη δουλειά, χωρίς συγκεκριμένο ωράριο και μισθό, χωρίς ασφάλιση, τη δουλειά του ποδαριού και του σπιτιού. Ένας τρόπος παραγωγής που εξασφαλίζει στο αφεντικό μειωμένη αντίσταση από μέρους των εργαζομένων λόγω και της φύσης της δουλειάς αλλά και της φύσης των εργαζομένων που είναι στη μεγάλη τους πλειοψηφία νέοι και γυναίκες, ομάδες δηλαδή με αρκετή αδυναμία στην οργάνωση συλλογικής αντίστασης. Ένας τρόπος παραγωγής που είναι μεν περιθωριακός αλλά εκμεταλεύεται καθημερινά όλο και μεγαλύτερο αριθμό νέων.

Η ανεργία στην καθημερινότητα

Τον τελευταίο καιρό το φαινόμενο της ανεργίας έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις δείχνοντας ότι και οι επιπτώσεις δεν είναι και τόσο μικρές όπως θάθελε ο καθένας μας να ισχυριστεί.

Οι απαντήσεις είναι πολλές αν τυχόν θέλουμε να προσπεράσουμε απαρατήρητα το πρόβλημα της ανεργίας.

Και τι με νοιάζει εμένα, το μεροκαμμάκι μου τόχω, το σπιτάκι μου, την οικογενειούλα μου. Τι με νοιάζει εμένα, δουλεύω σε σίγουρη δουλειά, ήσυχος είμαι, δεν πειράζω κανένα ή ακόμα οι απαντήσεις του, Εργάτης δεν είμαι, να με νοιάζει για την ανεργία. Κανένα μεροκάματο που και που μπορώ να το βρίσκω προς το παρόν.

Όλες αυτές οι απαντήσεις και πολλές άλλες, σωστές είναι για τον καθένα αν τις δει κανείς πολύ στενά και κοντόφθαλμα. Η ουσία είναι μία όμως. Ότι όλοι μας λίγο πολύ έχουμε σχέση τουλάχιστον με την κατανάλωση αν όχι και με την παραγωγή του καπιταλισμού. Και η κρίση του δεν είναι ξεκομμένη ή μάλλον έχει επιπτώσεις επάνω μας ίσως λιγότερο άμεσα σε κάποιους.

Ο καπιταλισμός σε περιόδους ανεργίας έχει να κάνει επιλογές μεταξύ πεινασμένων. Και φυσικά αντικειμενικά θα προτιμήσει τον εργάτη που θα του φέρει σε πέρας αυτό που ζητάει δηλ. την ανάπτυξη της παραγωγικότητας. Στην προκειμένη περίπτωση επειδή έχει να κάνει με κάποιους «πεινασμένους» άνεργους θα προτιμήσει κάποιον που να προσφέρει πολλά στην παραγωγή και να του ζητάει λίγα για κατανάλωση. Έτσι παρατηρείται το φαινόμενο σε περιόδους ανεργίας να πέφτουν οι μισθοί «από την στιγμή που δεν υπάρχουν ουσιαστικές διεκδικήσεις».

Οι μισθοί πέφτουν πολύ απλά με την παραπάνω κάθε χρονιά αύξηση του τιμάρθιμου.

Έτσι φτάνουμε στο φαινόμενο του να αρνιέται αντικειμενικά και μέσα τ'όλη την ατομική του λύση αυτά που με απεργίες, διαδηλώσεις, αγώνες είχε

κατακτήσει και κατοχυρώσει. Μέσα στο φόβο και στο άγχος του αν θα έχει αύριο ένα μεροκάματο για να ζήσει μόνος ή και τα παιδιά του φτάνει στο σημείο να γλείφει τον κάθε κερατά αφεντικό η ψευτοαφεντικό επιστάτη για να διατηρήσει ή μάλλον να επιτείνει την εκμετάλευσή του.

Από την άλλη αυτοί που έχουν μείνει έξω από δουλειές (και είναι κάπου 250.000 στην Ελλάδα) έχουν αφιερώσει οι περισσότεροι τον χρόνο στο να βρουν κανένα ψευτομεροκάματο από δω και από κει που τις περισσότερες φορές ειδικά στους οικοδόμους είναι εξευτελιστικό. Μέσα στο άγχος τους αυτό για κάποιο μεροκάματο ή για κάποια μονιμότερη δουλίτσα που πολύ δύσκολα υπάρχει στην εποχή μας για αυτούς πούχουν μείνει άνεργοι διοχετεύουν όλη σχεδόν την ενεργητικότητά τους και την σκέψη τους. Κι έτσι παρατηρείται το φαινόμενο να βολοδέρνουν από δω και από κει για καμιά δουλίτσα. Σ' αυτό το παίγνιδι του να βρουν κάποια δουλειά δεν έχουν και τα κόμματα την ουρίτσα τους απέξω. Έχουν δημιουργήσει μέσα από την λογική τους την αυταπάτη στους εργάτες το να παλέψουν για ν' ανοίξουν οι δουλειές.

Σήμερα τουλάχιστον αυτή η λογική μπορεί να περνάει γιατί απλούστατα αυτό επιφανειακά νομίζει κανείς ότι είναι το πρόβλημα και το νομίζει ο κάθε άνεργος που ζητάει δουλειά γιατί αυτό κάνει προς το παρόν στη ζωή του. Αλλά η ανεργία δεν φαίνεται νάναι και τόσο προσωρινή. Όσο πάει αυξάνεται. Κάπου η μαζική απαίτηση του να βρεθεί δουλειά θα πεθάνει γιατί δεν πρόκειται να πραγματοποιηθεί. Κι είναι πολύ άσχημο να παραδίδεται χωρίς όρους στην καταπίεση και την εκμετάλλευση.

Όλα αυτά τα φαινόμενα που οδηγούν στην υποταγή και στην δουλικότητα έχουν και μια ακόμη επίπτωση συνάμα, την εξατομίκευση.

Ο κόσμος βλέποντας ότι κανείς δεν μπορεί να του λύσει το πρόβλημα που είναι από τα περισσότερα αναγκαία του οδηγείται στο να τρέχει ο καθένας

από μόνος του. Στη απομονωμένη του αυτή κίνηση αρχίζει να φοβάται και πολλές φορές φοβάται πράγματα που σε κάποια εποχή θα τον συγκινούσαν ή τουλάχιστον θα τον ευαισθητοποιούσαν. Μέσα από την ατομικότητά του και τη μιζέρια που ζει και έχει κάνει επίκεντρό του δεν μπορεί να δει και να ευαισθητοποιηθεί παραπέρα. Αντίθετα φοβάται ότι δεν έχει σχέση με το επίκεντρο του προβλήματός του. Από την άλλη, εφημερίδες και όλα τα μέσα ενημέρωσης του επιτείνουν το φόβο αυτό με δράκουλές, με εξτρεμιστές, αναρχικούς που σπάνε τζάμια και κεφάλια συγχρόνως. Όλη αυτή η κατάσταση έχει επίδραση στον καθένα μας είτε συνειδητά είτε ασυνειδητά. Οι γκετοποιήσεις και το κλείσιμο τον τελευταίο καιρό έχουν κάποιες σχέσεις ίσως νάναι και άλλες οι αιτίες με ένα γενικότερο κλείσιμο και ανάσφαλις που περνάει ολόκληρη η κοινωνία. Μπροστά σ' αυτή την κατάσταση κύρια η νεολαία προσπαθεί με κάποιο τρόπο να διοχετεύσει την χαμένη της κοινωνικότητα. Έτσι παρατηρούνται φαινόμενα ψευτοεπαφής μέσα από το ποδόσφαιρο (χούλιγκανς) ή θεοποιώντας κάποιες ουσίες και μόνο αυτές βλέποντας ότι μόνο εκεί βρίσκεται η ευτυχία. Όλα μέσα από το χάσιμο του ερωτισμού, του παιχνιδιού που περικλείει η κάθε ενεργητική αντίσταση σ' αυτό που κάθε φορά θέλουν να μας επιβάλλουν.

Ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία της κρίσης που έχει σαν χαρακτηριστικό της την επίθεση του κράτους στα καταχτημένα, είναι και η έλλειψη διεκδικητικών κινήματων.

Εδώ δημιουργείται μια αντιφατικότητα. Ενώ από τη μια τα διεκδικητικά κινήματα είναι αυτά που σε μεγάλο βαθμό προκαλούν την κοινωνικο-οικονομική κρίση είναι συγχρόνως και αυτά που προσπαθείται να κτυπηθούν μέσα από αυτήν.

Τα διεκδικητικά κινήματα στις προωθημένες μορφές πάλης τους αμφισβητούν πρακτικά τον συγκεκριμένο τρόπο παραγωγής: Επειδή όμως η δυναμική τους δεν είναι πάντα ανατρεπτική στις συγκεκριμένες παραγωγικές διαδικασίες επέρχεται ένας «συμβιβασμός» θα μπορούσαμε να πούμε. Στο συμβιβασμό αυτό υπάρχει ένα «σχετικό» κέρδος για τα διεκδικητικά κινήματα και από την άλλη μια κρίση που έρχεται να διαχειριστεί το κράτος μη έχοντας και αυτό άλλες επιλογές εκτός από τον συμβιβασμό μέχρι εκεί που ίσως νομίζει ότι δεν

θίγονται οι βασικές του λειτουργίες της εκμετάλλευσης και υποταγής. Η κρίση που επέρχεται από τα διεκδικητικά κινήματα ξεκινάει από την εν δυνάμει υπάρχουσα άρνηση των σχέσεων παραγωγής που έχουν σαν πρακτική αντανάκλαση το πέσιμο της παραγωγικότητας την άρνηση της επιβολής και των προγραμμάτων κ.λ.π.

Έτσι παρατηρείται σε εποχές που τα διεκδικητικά κινήματα βρίσκονται σε άνθιση να υπάρχει στην κοινωνία μια ευημερία που θα μπορούσε κανείς εύκολα να παρατηρήσει στην καθημερινή του ζωή. Η επαφή των ανθρώπων είναι πιο αληθινή γιατί έρχεται να πραγματώσει κάποια κοινή ανάγκη ή επιθυμία.

Η έλλειψη κινήματων και επαφής στην κοινωνία οδηγούν στο κλείσιμο στην μεγαλοποίηση των προβλημάτων, στο άγχος, στο φόβο και γενικότερα στη φασιστικοποίηση του κράτους.

Ας μην ξεχνάμε την Ελληνική κοινωνία από την μεταπολίτευση μέχρι πριν δυο - τρία χρόνια, παρόλες τις ιδεολογικές αυταπάτες που δημιουργήθηκαν έχει να μας δείξει και κάποιο άλλο εαυτό της. Η κοινωνικότητα της όσο και ψεύτικη να ήταν είχε και κάποιες στιγμές έντονης ζωντάνιας. Διακρινόταν από κάποια συνοχή και ανθρωπιά τουλάχιστον σε επίπεδο παρέας.

Από ένα διάστημα και μετά τα φαινόμενα αυτά πέρασαν στο καθημερινό και παντοδύναμο ψέμμα της τηλεόρασης και της υπερκατανάλωσης. Κάποτε αν στα Πανεπιστήμια πήγαινε κάποιος με κουστούμι και γραβάτα ή βαμμένα νύχια, και πρόσωπο αντίστοιχα το λιγότερο που θα συνέβαινε θάταν να τον περίμεναν στην είσοδο του Πανεπιστημίου 5-6 γιαούρτια! το λιγότερο ίσως!! Η νοοτροπία του Κύριου είναι νοοτροπία της αποξένωσης και του διαχωρισμού. Της αποξένωσης από τις διεκδικήσεις για τις ανάγκες και τις επιθυμίες που στον καθένα μας υπάρχουν και του διαχωρισμού από μια πιο πραγματική επαφή από την τυπικότητα και το ψέμμα.

Σ' όλα αυτά τα παραπάνω απλώς υπήρχε μια πρώτη νύξη, μερικά πραγματάκια που θέλοντας ή μη ζούμε. Ο τρόπος που μπορεί να αντιταθεί κανείς σε μια επίθεση μιζέριας που εξαπολύει ο καπιταλισμός σήμερα (σκληραίνοντας και με το τελευταίο νομοσχέδιο τις ποινές απαγορεύοντας ακόμη και την ελευθερία έκφρασης) είναι η ενεργή αντί-

σταση ενάντια στην μιζέρια και στην εξατομίκευση βασικότερο αίτημα στην διεκδίκηση αυτή είναι αυτό που θα βγάλει την κοινωνία από την ανασφάλεια και τον φόβο της και το οποίο αίτημα ούτε τίποτε επαναστατικό είναι ούτε και τίποτε το φοβερό. Ένα επίδομα ανεργίας ή κοινωνικό επίδομα όπως θα μπορούσε και το χαρακτηρίσει κανείς ασφαλίζει τις βασικές ανάγκες για κάποια επιβίωση στην ψεύτικη εμπορευματική κοινωνία που ζούμε και κατοχυρώνει το άνοιγμα της κοινωνίας σε κάποια άλλα προβλήματα που θάβονται μπροστά στο

φόβο και στο άγχος για επιβίωση. Το επίδομα για όλους είναι καταχτημένο σε πολλά κράτη και είναι αυτό που θα λύσει την κρίση μας, τον φόβο και την ανασφάλεια.

Ας πάψουμε να είμαστε συνδιαχειριστές της κρίσης των εκμεταλευτών μας.

Ας κινητοποιηθούμε για επίδομα ανεργίας χωρίς προϋποθέσεις, έχοντας γνώση ότι ζητάμε κάτι που έπρεπε νάχαμε. Αυτοί διαχειρίζονται αυτοί ας πληρώσουν.

Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Γυναίκα και εργασία

Αυτό που κατά κύριο λόγο μας κάνει να αναζητήσουμε δουλιά, είναι το οικονομικό πρόβλημα.

Τα στατιστικά στοιχεία χωρίς ποτέ να μπορούν να αποδώσουν την πραγματική κατάσταση, εμφανίζουν το ποσοστό ενεργού γυναικείου πληθυσμού στην Ελλάδα (αλλά και στην Ιταλία) σε 28% χωρίς να περιλαμβάνει την αγρότισσα, που γνωρίζουμε καλά τη θέση της στην αγροτική παραγωγή. Στη Δ. Ευρώπη δε το ποσοστό ενεργού γυν. πληθυσμού φτάνει το 40%.

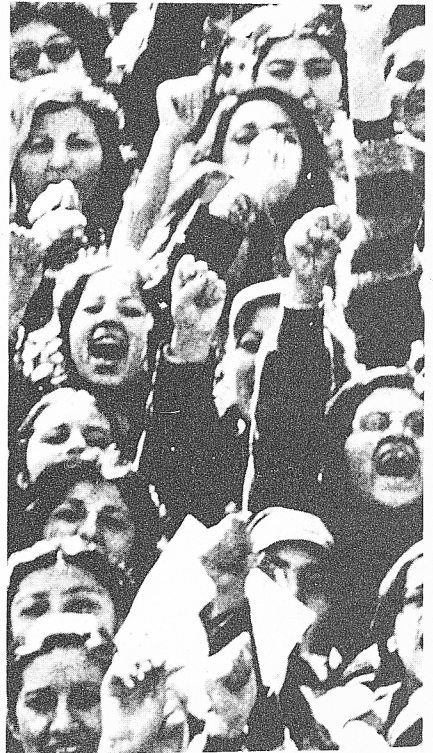
Από τη μια η ταξική μας θέση κάνει τη δουλιά αναγκαία, σαν ένα πρόσθετο εισόδημα απαραίτητο για να συντηρηθεί η οικογένεια. Από την άλλη, το οικονομικό όφελος της εργασίας μας δίνει ανεξαρτησία και σαν άτομα. Υπάρχουν βέβαια και περιπτώσεις που αυτό που μας σπρώχνει στη δουλιά είναι κάποιος μύθος κοινωνικής καταξίωσης που μας έχουν περάσει.

Από την πρώτη στιγμή αυτό που έχουμε να αντιμετωπίσουμε είναι η οικονομική ανισότητα σε σχέση με την αμοιβή του άντρα. Παρόλο που προσφέρουμε ακριβώς την ίδια εργασία όσο βαριά κι αν είναι αυτή, η αμοιβή της γυναικείας εργασίας στην Ελλάδα κυμαίνεται στο 60% του αντρικού μισθού κατά μέσον όρο.

Αλλά η άνιση μεταχείρισή μας δεν σταματά μονάχα στο επίπεδο της αμοιβής, αλλά προχωρεί ακόμα και στο περιβάλλον της εργασίας μας. Πρώτα από όλα χρησιμοποιούμε για όλες τις δουλιές που δεν κάνουν οι άντρες. Από την καθαριότητα που θεωρείται κατεξοχήν γυναικεία δουλιά (σκούπισμα κ.λ.π.) μέχρι του να φτιάχνουμε κάθε στο διευθυντή, ενώ έχουμε προσληφθεί σαν γραμματείς. Αυτό δείχνει ότι ο ρόλος της νοικοκυράς που μας έχει υποχρεώσει να δεχτούμε η κοινωνία, διαιωνίζεται ακόμα και στο χώρο της δουλιάς μας. Παράλληλα όμως όταν μια γυναικεία δουλιά ακριβοπληρώνεται αμέσως καταλαμβάνεται από άντρα, όπως το επάγγελμα του μάγειρα, σεφ.

Φυσικά είναι αδύνατο να μη μας αντιμετωπίσουν σαν σεξουαλικά αντικείμενα κατώτερα από αυτούς και να μην ασκήσουν όλων των ειδών τις πιέσεις τόσο οι εργοδότες όσο και οι συνάδελφοι. Εκμεταλλευόμενοι την οικονομική μας ανάγκη βρίσκουν την ευκαιρία να μας εκμεταλλευτούν και σεξουαλικά συγχρόνως με την εκμετάλλευση της εργατικής μας δύναμης. Έτσι η δουλιά, κάθε άλλο παρά καταφύγιο είναι από τον καθημερινό βιασμό και τη διαρκή εκμετάλλευση που μας γίνεται στην «έξω» ζωή μας.

Ένα συχνό φαινόμενο στην επιλογή της εργασίας μας, είναι ότι πολύ συχνά καταφεύγουμε στη μαύρη εργασία.

Είναι μια παγίδα στην οποία πέφτουμε εξαιτίας των δεσμεύσεων που απαιτεί ο ρόλος μας σαν σύζυγοι, σαν μητέρες: μη έχοντας τον απαραίτητο καιρό ν' ασχοληθούμε με πλήρες ωράριο καταφεύγουμε εκεί. Αλλά και μεις οι ίδιες έχουμε φτάσει σ' έναν τέτοιο βαθμό αλλοτρίωσης που νοιώθουμε ενοχές, αν με την οποιαδήποτε άλλη εργασία μας παραμελήσουμε αυτά για τα οποία μας έχουν προορίσει ν' ασχολούμαστε. Και φυσικά αυτό που κερδίζουμε στο τέλος είναι περισσότερη οικονομική εκμετάλλευση αφού η μαύρη εργασία δεν κατοχυρώνεται πουθενά.

Οι λόγοι που μας κάνουν να ζητάμε κοινωνική καταξίωση μέσα από την δουλιά είναι δυο: Από την μια αποδεχόμαστε τον εαυτό μας σαν εργαζόμενο άτομο χρήσιμο για την οικογένειά μας και την κοινωνία γενικά κι από την άλλη και η κοινωνία η ίδια μας αποδέχεται αφού εκτελούμε ένα ρόλο τόσο αποδεχτό για τα γρανάζια της.

Απόδειξη ότι το περιβάλλον μας είναι πρόθυμο να μας βοηθήσει στο νοικοκυριό και στις άλλες ασχολίες μας όταν πρόκειται να δουλέψουμε ενώ ποτέ δεν το κάνει αυτό όταν πρόκειται για μια προσωπική μας ευχαρίστηση.

Πρέπει επιτέλους να ξεσκεπάσουμε αυτό το μύθο και να ψάξουμε για την καταξίωσή μας μέσα από άλλα αυθεντικά κανάλια. Να ψάξουμε να βρούμε τον αληθινό μας εαυτό, να ξετινάξουμε τους ρόλους που μας φόρτωσε το φύλλο μας, να ανακαλύψουμε τη δημιουργία και την αυτοέκφραση. Μόνο μέσα από μια τέτοια διαδικασία, μπορούμε να καταξιωθούμε σαν αυτοδύναμες προσωπικότητες, πέρα από τα φυλετικά πρότυπα.

Γυναίκα και οικογένεια

Το ξυπνητήρι βάζει τέρμα στα όνειρα της εφεδρικής στρατιάς του κεφαλαίου.

Ο αγώνας στα μετόπισθεν της παραγωγικής μηχανής έχει τις δικές του δυσκολίες.

Εδώ δεν έχεις ν' αντιμετωπίσεις τον επιστάτη τον εργοδότη, εδώ έχεις το καθήκον να φέρεις σε πέρας την αποστολή σου κι αυτό το καθήκον έχει γίνει αναπόσπαστο τμήμα του ψυχισμού σου, σχεδόν βιολογική κίνηση, να ξυπνήσεις να ντύσεις, να ταΐσεις τα παιδιά για το σχολείο.

Στρώνουμε τα κρεβάτια καθαρίζουμε το σπίτι ποτίζουμε τα λουλούδια (όταν υπάρχουν). Ψώνια και μαγειρέμα. Πρέπει ν' αναπληρωθούν οι ικανότητες του άνδρα για την παραγωγή, να μεγαλώσουν τα παιδιά, να ζήσουμε κι εμείς. Πρέπει να διατηρηθεί η ψυχολογική ισορροπία όσων δουλεύουν στην παραγωγή, όσων εκπαιδεύονται.

Η γυναίκα, σύζυγος και μάνα, υπηρέτης επιθυμιών κι αναγκών της οικογένειας του ακρογωνιαίου λίθου της καπιταλιστικής οργάνωσης, πανταχού παρούσα και τα πάντα πληρούσα, συνθλίβεται κάτω από το βάρος των κοινωνικών αξιών και κάνει χαρά της την επιτυχία των παιδιών της, του άντρα της, και πεπρωμένο της και ιστορικό καθήκον να τους υπηρετεί.

Όταν δε φτάνει το εισόδημα του άνδρα θα βγει κι αυτή στο μέτωπό της μισθωτής εργασίας, θα πλύνει σκάλες γραφεία, θα κάνει μαύρη δουλιά, χωρίς να σταματήσει καθόλου την εργασία στους άλλους τομείς.

Τα παιδικά όνειρα για έρωτα, αγάπη, τρυφερότητα και συντροφικότητα φυλοροούνε σ' ένα ατέλειωτο φθινόπωρο, πνίγονται στην αιθαλομίχλη των κοινωνικών σχέσεων.

Μέσα σ' αυτή την κόλαση της αλλοτρίωσης διαλέγει σαν μορφή αντίστασης τον «κοκετισμό» με έντονα «σεξουαλικά υπονοούμενα» σε μια προσπάθεια να κρατήσει το ερωτικό ενδιαφέρον του άνδρα και να μην είναι απλά μια γεννήτρια παιδιών, μια πλύστρα, μια μηχανή!

Όμως αυτή η αυθόρμητη προσπάθειά της να σταθεί κάπου σαν άνθρωπος γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης του κεφαλαίου μετατρέποντας το κορμί της σε αγορά καταναλωτικών αγαθών, και τελικά τελικά γίνεται ψυχή και σώμα ένα σεξουαλικό αντικείμενο.

Εδώ στα θεμέλια της καπιταλιστικής πυραμίδας η στοιχειωμένη του συστήματος αναζητώντας τα ανθρώπινα δικαιώματά της, πολλές φορές οδηγείται στο να μισήσει τον άνδρα, να μισήσει τον εαυτό της ότι είναι δικό της να το βλέπει ξένο, ότι ξένο δικό της.

Η αναζήτηση, η προσπάθεια, η θέληση για ζωή –δεν πνίγεται εύκολα– σιγά σιγά καταλαβαίνουμε και κατατάσσουμε τα γεγονότα.

Η θέληση για ζωή μας οδηγεί στο πεδίο της πόλης των τάξεων για λεύτερο χρόνο, για νάχουμε δική μας ζωή.

Γυναίκα και ανεργία

Στον πίνακα των αιτημάτων όλων των σωματείων, των εργατικών και συνδικαλιστικών οργανώσεων, στις εξαγγελίες της εκάστοτε κυβέρνησης φιγούράρει πάντα η πρόταση: εξίσωση μισθού και μεροκάματου άντρα - γυναίκας, ίση αμοιβή για ίση δουλειά. Πόσο γίνεται όμως αυτό στη πράξη; Και μάλιστα σ' εποχές κρίσης και ανεργίας όπως η σημερινή;

Σε τέτοιες εποχές φαίνονται πάλι οι διαφορές αντρικού - γυναικειού επαγγέλματος.

Οι γυναίκες δεν βρίσκουν δουλειά στα καθαρά αντρικά επαγγέλματα. Κι αν βρίσκουν οι συνθήκες είναι άθλιες: λιγώτερο μεροκάματο (για ίση δουλειά) συν το βάρος των εργασιών που δεν μπορεί να κάνει ένας άντρας.

Σε εξειδικευμένες εργασίες προτιμάται πάντα ο άντρας. Και αυτό γιατί στον άντρα ποτέ δεν αμφισβητήθηκε το δικαίωμα -υποχρέωση στη δουλειά. Είναι πάντα ο πρώτος που θα σπρωχτεί στη παραγω-

γή και στην κρίση και στον πόλεμο και στις μεταπολεμικές περιόδους. Εξάλλου υπάρχει και η κρατούσα αντίληψη από μέρους των αφεντικών ότι η γυναίκα είναι για το σπίτι, ότι είναι σαφώς διαχωρισμένες οι αντρικές από τις γυναικείες δουλειές, ότι η γυναίκα δεν μπορεί να παράγει περισσότερο παρόλο που ξεκουράζει και αναπληρώνει τη παραγωγική μηχανή.

Στα δε γυναικεία επαγγέλματα τα προβλήματα είναι μπορούμε να πούμε μεγαλύτερα και βασικότερα. Αρχίζουν από την εξάπλωση του καρκινώματος της μαύρης εργασίας και καταλήγουν στις φάμπρικες της εξουθενωτικής δουλειάς με το κομμάτι, χωρίς ασφάλιση ούτε για τη γυναίκα ούτε για τα παιδιά της, με καμιά μέριμνα για τα ατύχηματα και ούτε φυσικά με την εξασφάλιση έστω κι αυτής της άθλιας εργασίας.

Έπειτα υπάρχουν γενικότερα συνδικαλιστικά προβλήματα όπως η καθιέρωση του πενήμερου, που μόνο σε ορισμένα γυναικεία επαγγέλματα δεν έχει ακόμη κατοχυρωθεί, η ανειδίκευση κ.α.

Βλέπουμε ότι η κοινωνική εξίσωση ανδρών και γυναικών που με τόσους αγώνες προπαγανδίζεται, που τόσα ευνοϊκά σχόλια αποσπά από τις κάθε λο-

γής ηγεσίες που τόσες υποσχέσεις έχει αποσπάσει για καλύτερες μέρες δεν έχει κατοχυρωθεί. Από τη στιγμή που η γυναίκα πλήττεται πρώτη από την ανεργία και αναγκάζεται να γυρίσει πια στο σπίτι είναι κιόλας ξεκάθαρη η κοινωνική της θέση. Γυρίζει στο σπίτι από κει που βία η έβγαλε ο καπιταλισμός για να της δώσει τη «θέση που της αρμόζει». Αφού τη χρησιμοποίησε στη παραγωγή όσο πιο εξευτελιστικά μπορούσε προσφέροντας κόσμους μαγικούς και οράματα για μια άλλη ζωή, τώρα μέσα στην κρίση του βλέπει ότι η γυναίκα πρέπει να συνεχίσει την κοινωνική της προσφορά μέσα από το σπίτι της. Τη θέλει πάλι στοργική μάννα και καλή σύζυγο αλλά πάντα έτοιμη να ξαναμπει στην παραγωγή σαν μια αναγκαιότητα.

Αυτός ο γυρισμός δεν θα ήταν τόσο οδυνηρός αν οι γυναίκες είχαμε συνειδητοποιήσει ότι δεν κερδισαμε τίποτα μέσα από αυτές τις διαδικασίες γιατί ο καπιταλισμός είναι αυτός που καθορίζει τη ζωή μας σ' όλα τα επίπεδα.

Τώρα μας κλείνει στο σπίτι μη μπορώντας να ικανοποιήσει την ανάγκη μας για δουλειά επομένως για συμμετοχή στη κοινωνία και καταξίωση, μη μπορώντας να μας προσφέρει δημιουργική ενασχόληση, διέξοδο στα προβλήματά μας που τώρα περιλαμβάνουν γενικότερους προβληματισμούς: προσωπικές σχέσεις, εργασιακές σχέσεις, τρόπος ζωής κι όλα αυτά γιατί ο καπιταλισμός δεν συνηθίζει να χαρίζει.

Πιστεύουμε ότι εμείς οι γυναίκες είμαστε ίσες με τους άντρες όχι γιατί μας το επέβαλε η ανάπτυξη του καπιταλισμού αλλά γιατί γεννηθήκαμε μαζί με τον άντρα μέσα στην καταπίεση και την εκμετάλλευση και μαζί παλεύουμε για να βγούμε από αυτήν. Η εργασία δεν είναι για μας το σημείο που μας καθιστά ικανές για τη συμμετοχή στην κοινωνία, μέσα από την παραγωγή. Η κοινωνική μας καταξίωση δεν συντελείται ούτε μέσα στην οικογένεια που είναι το κυρίαρχο συστατικό της καταπίεσής μας.

Μέσα από την επαφή μας με τα κοινωνικά κινήματα καταλαβαίνουμε όλο και περισσότερο ότι μέσα από μορφές και διαδικασίες που εμείς επιλέγουμε θα καταφέρουμε να γνωρίσουμε τον εαυτό μας και σαν γυναίκες, και σαν εργάτριες ή οτιδήποτε άλλο. Από κει θα καταξιωθούμε είτε συνεχίσουμε να δουλεύουμε είτε όχι.

Επειδή η οικονομική μιζέρια είναι πρόβλημα άμεσο και θίγει περισσότερο σ' αυτή τη φάση τη γυναί-

κα είτε είναι νοικοκυρά είτε εργαζόμενη που μπαίνει στο φάσμα της ανεργίας, η πάλη για να κερδηθεί ένας κοινωνικός μισθός είναι άμεση.

Ο κοινωνικός μισθός με την μορφή του επιδόματος χωρίς προϋποθέσεις μπορεί να κρατήσει τη γυναίκα άρα και την οικονομική κατάσταση της οικογένειάς της μακριά από την εξαθλίωση όχι μόνο στον οικονομικό τομέα αλλά και στον κοινωνικό. Και αυτό γιατί η γυναίκα δεν θα κλειστεί στο σπίτι μέσα στην απελπισία του να προσπαθεί να συντηρήσει με την οικονομία της μια «οικογένεια ανέργων». Αλλά θα έχει τη δυνατότητα να σκεφθεί χωρίς αναστολές τη θέση της και να βγει στη κοινωνία σαν άτομο ανεξάρτητο με δική της προσωπικότητα.

Όσο για τις νοικοκυρές, τις γυναίκες που δεν βγήκαν στην παραγωγή του εργοστασίου αλλά είναι άμισθοι στρατιώτες - εργάτες της οικογένειας επομένως και του συστήματος πρέπει να παλέψουν για ένα μισθό που θα κατοχυρώνει τη δουλειά της νοικοκυράς, θα την ασφαλίζει και συνταξιοδοτεί (όπως στην Ευρώπη, Σουηδία).

Μεγάλη σημασία έχει σήμερα το αίτημα για λιγότερες ώρες δουλειάς. Είναι αναγκαιότητα τη στιγμή που η τεχνολογία με την ανάπτυξη της προσφέρει νέους τρόπους παραγωγής. Παρατηρούμε ότι ενώ οι μηχανές έχουν αντικαταστήσει μεγάλο ποσοστό εργατικών χεριών, η παραγωγή δεν πέφτει αλλά ούτε έχουμε και μείωση των ωρών εργασίας. Επομένως πρέπει και μπορούν να μειωθούν οι ώρες εργασίας τόσο όσο να μην υπάρχει ούτε ένας άνεργος, που σημαίνει να βρίσκει δουλιά ο καθένας σύμφωνα με την ειδικότητά του.

Αυτό έχει άμεσο αντίκτυπο και στον ελεύθερο χρόνο των εργαζομένων, ο οποίος χρησιμοποιείται για να βρούμε την αυτοέκφρασή μας και τέλος πάντων να προσπαθούμε να τον χρησιμοποιούμε όπως εμείς θέλουμε γιατί κι αυτό το «θέλουμε» έχει χαθεί.

- Επίδομα ανεργίας χωρίς προϋποθέσεις.
- Λιγότερη δουλιά. Δουλιά για όλους.
- Κοινωνική περίθαλψη χωρίς προϋποθέσεις.
- Κοινωνικός μισθός για την νοικοκυρά - ασφάλεια - σύνταξη.
- Μείωση συντάξιμου χρόνου.

ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ

Ο Σάουλκ δεν δανείζει ποτέ τσάμπα. Ζητάει πίσω τα δανεικά πληρωμένα στην τιμή της ζωής. Το κεφάλαιο, ο Σάουλκ της Ιστορίας, παρέχει, ορίζοντας σαν τόκο την πλήρη υποταγή του οφειλέτη.

Παρέχοντάς του το δικαίωμα στην μόρφωση, στην κατανάλωση, ζητά τόκο την υποταγή του εργάτη σ' αυτό όλο το 24ωρο. Ζητά σαν τόκο την ένταξη του λεγόμενου ελεύθερου χρόνου στο εργοστάσιο. Ζητά σαν τόκο την συναίνεση του εργάτη στο να γίνει η κοινωνία ένα εργοστάσιο.

Μια κοινωνία που ο Ιπποκράτης και ο Αρχιμήδης γίνονται συνεργάτες. Ο ένας επιδιορθώνει μηχανές κι ο άλλος εργατική δύναμη. Το νυστέρι και το γαλλικό κλειδί έχουν τον ίδιο σκοπό. Η καρδιά, το σукώτι, το μυαλό του εργάτη δεν διαφέρουν από το μικροκύκλωμα μιας μηχανής.

Αυτό είναι το περίγραμμα της κοινωνικής ασφάλισης που απλά δεν είναι παρά η οργάνωση της ασφάλισης της εργασίας. Και ο νόμος του δανεισμού. Για να έχεις περίθαλψη πρέπει να δουλεύεις. Για να επιδιορθωθεί η μηχανή πρέπει να μπορεί να ξαναμπει στο εργοστάσιο, αλλιώς πουλιέται για παλιοσιδέρα αν δεν πεταχτεί στα σκουπίδια.

Σήμερα που η οικονομική κρίση πετάει χιλιάδες

εργάτες στο δρόμο, το πρόβλημα αυτό παίρνει τεράστιες διαστάσεις. Μεγάλα ποσοστά ανέργων δεν συμπληρώνουν τους όρους (50 μεροκάματα) για ενέχυρο τον ίδιο τον οφειλέτη. Την ίδια την δύναμή του για εργασία. Η υγεία του εργάτη είναι ενδιαφέρουσα όσο αυτός μπορεί να παράγει, όσο τα μέλη του, το μυαλό του μπορούν να νοικιάζονται στον καπιταλιστή. Έξω από αυτή την σχέση ο εργάτης είναι υπόκοσμος, αλήτης, ακόμη και τροφή για τα κανόνια. Είναι ένα είδος που δεν πειράζει κανένα η απουσία του.

Οι προγραμματικές δηλώσεις του ΠΑΣΟΚ για δωρεάν περίθαλψη σε κάθε Έλληνα πολίτη βρίσκονται ξεχασμένες σε κάποια συρτάρια του Υπουργείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Είναι καιρός να τους τις θυμίσουμε. Είναι καιρός να σκίσουμε τα χρεόγραφα. Είναι καιρός να εξαπατήσουμε τον τοκογλύφο.

Η διεκδίκηση της δωρεάν κοινωνικής περίθαλψης για κάθε πολίτη είναι ένας κοινωνικός στίβος που ανοίγεται σήμερα μπροστά στα πόδια του εργατικού κινήματος. Η νίκη στην μάχη αυτή θα είναι η αρχή της μάχης για μια κοινωνία που η Ιατρική δεν θα προσφέρει στην παραγωγικότητα αλλά στην ζωή.

ΤΟ ΕΠΙΔΟΜΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Το «επίδομα ανεργίας χωρίς προϋποθέσεις ίσο με το βασικό» θεωρείται από την «εργατική πληροφόρηση» σαν το κεντρικό ταξικό αίτημα ενός κινήματος ανέργων στην Ελλάδα σήμερα.

Πώς όμως καταλήγουμε σ' αυτή τη θέση.

Γιατί θεωρούμε το αίτημα του «επιδόματος» σαν το κεντρικό σε σχέση με άλλα αιτήματα ή συνθήματα που υπάρχουν σήμερα στον εργατικό χώρο αναφορικά με την ανεργία;

Τι σημαίνει τέλος «επίδομα ανεργίας χωρίς προϋποθέσεις» τι σημαίνει αγωνίζομαι για ένα τέτοιο αίτημα;

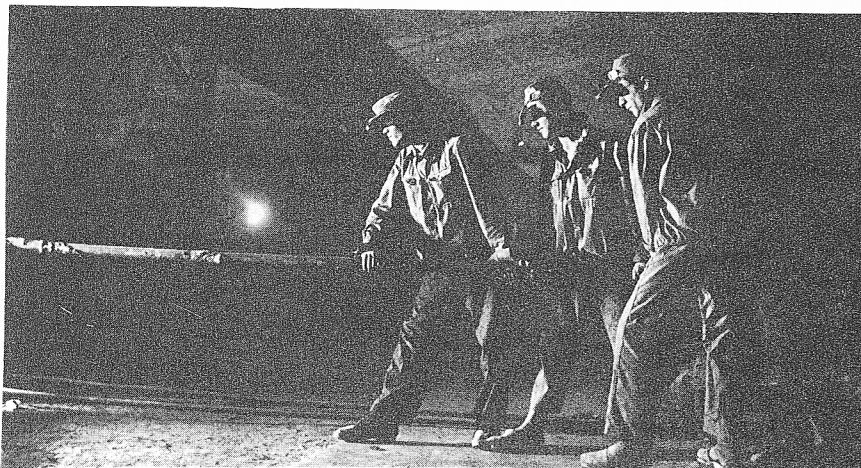
Το παρακάτω κείμενο δίχως να μπαίνει σε μια διεξοδική ανάλυση του προβλήματος της ανεργίας, ανάλυση που νομίζουμε γίνεται αρκετά αναλυτικά σε άλλα άρθρα αυτού του φυλλαδίου, προσπαθεί μια πρώτη απάντησή στα πιο πάνω ερωτήματα. Θεωρούμε το ξεκαθάρισμα των απόψεων γύρω από το αίτημα του «επιδόματος» πολύ σημαντικό, γιατί μια σειρά θέσεις, πάνω σ' αυτό το ζήτημα, όταν δεν προωθούνται υποβολιμαία, οφείλονται είτε στην σύγχυση γύρω από το τι σημαίνει «επίδομα» είτε στην άγνοια του τι επιδιώκει ένα τέτοιο αίτημα.

Τώρα, οποιαδήποτε απάντηση σ' αυτά τα ερωτήματα πρέπει νομίζουμε να ξεκινήσει, πριν απ' όλα, από το τι σημαίνει ανεργία για την εργατική τάξη. Πάει να πει τι σημαίνει οικονομική και τι πολιτική ανεργία για το ταξικό κίνημα σήμερα, δίχως βέβαια αυτή η μεθοδολογική διάκριση να συνεπάγεται και κάποιο διαχωρισμό των δύο στοιχείων...

Όταν θάχουμε συμφωνήσει πάνω στο τι σημαίνει ανεργία, για το εργατικό συμφέρον, δύσκολα, νομίζουμε, θα διαφωνήσουμε για το ποια πρέπει να είναι η απάντηση: για μας το επίδομα είναι που πρέπει να οργανώσει το ταξικό κίνημα σήμερα.

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΑΝΕΡΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ

Νομίζουμε πως, κάθε διαδικασία, πρόβλημα ή φαινόμενο αποκτά νόημα για την ταξική σκοπιά μόνο στο βαθμό που βλέπεται και αναλύεται με συνολικούς όρους. Μ' άλλα λόγια κάθε πρόβλημα αφορά την εργατική τάξη, σαν τέτοια, σαν σύνολο, σαν αδιάσπαστη συλλογικότητα. Έτσι αν κάποιο κομμάτι της εργατικής τάξης υποβαθμίζεται, χτυ-

πιέται αυτόματα ολόκληρη η εργατική τάξη υποβαθμίζεται, χάνει...

1. Είναι σίγουρο πως **από οικονομική σκοπιά, ανεργία σημαίνει: μείωση του συνολικού εισοδήματος της εργατικής τάξης.** Είναι φανερό πως από τη στιγμή που μειώνεται ο αριθμός των απασχολούμενων μέσα στην εργατική τάξη, μειώνεται και το συνολικό ποσό, το συνολικό εισόδημα που η εργατική τάξη αποσπά από το κεφάλαιο.

Με την ανεργία λοιπόν η εργατική τάξη, σαν σύνολο, σαν τάξη, γίνεται φτωχότερη. Από την άλλη μεριά το κεφάλαιο, και αυτό σαν σύνολο, σαν τάξη, κερδίζει, στο βαθμό που πληρώνει λιγότερα για την συνολική αναπαραγωγή της εργατικής τάξης.

Όποιος αρνείται να δει την ανεργία από αυτή την σκοπιά, τη σκοπιά δηλαδή του γενικού ταξικού συμφέροντος όποιος αρνείται να δει την ανεργία σαν συνολικό, γενικό πρόβλημα της εργατικής τάξης, στην πράξη δεν κάνει τίποτε άλλο παρά να διασπά να αγνοεί τι σημαίνει ταξικό συμφέρον μέσα στην καπιταλιστική κοινωνία.

Γιατί βέβαια οι άνεργοι δεν είναι κάποιοι «ξένοι» αλλά ένα κομμάτι της εργατικής τάξης που μην έχοντας κανένα εισόδημα ζουν με τον μισθό των υπόλοιπων απασχολούμενων. Άρα, κάθε άνεργος πάρα πάνω για την εργατική τάξη σημαίνει μείωση του βιοτικού επιπέδου. Όποιος δυσκολεύεται να δει αυτή την προφανή αλήθεια, σημαίνει είτε πως δεν θέλει να την δει, είτε πως δεν γνωρίζει, τι σημαίνει να υπάρχουν άνεργα μέλη μέσα σε μια εργατική οικογένεια, μέσα στην εργατική κοινότητα...

Είναι σχετικά εύκολο να αρνηθεί κάποιος θεωρητικά το αίτημα του επιδόματος, στη βάση κάποιων ιδεολογιών, πως όμως θα πείσει τον εργαζόμενο πατέρα ότι είναι αντεπαναστατικό (!) να επιδοτηθεί ο άνεργος γιός του;

2. Αν έτσι έχουν τα πράγματα από οικονομική σκοπιά, τι συμβαίνει στο πολιτικό επίπεδο; τι σημαίνει από πολιτική σκοπιά ανεργία; **από πολιτική σκοπιά ανεργία σημαίνει: μείωση της εξουσίας της εργατικής τάξης μέσα στη κοινωνία.** Το κεφάλαιο βλέπει στην κρίση και την ανεργία τις ευκαιρίες για να αντεπιτεθεί στο επίπεδο των θεσμών, των εργατικών ελευθεριών, των πολιτικών ελευθεριών...

Τείνει δηλαδή να μετατρέψει την αριθμητική μείωση της απασχολούμενης, εργατικής τάξης, σε πολιτική υποβάθμισή της, σε πειθαρχήσή της. Ο «φόβος» της ανεργίας λειτουργεί —ελλείψει επιδόματος— ανασταλτικά στο ξάπλωμα, στο βάθαιμα της ταξικής πάλης. Τα αιτήματα γίνονται αμυντικά, αντί η πάλη να διεκδικεί περισσότερη «εξουσία» κατευθύνεται στην υπεράσπιση του πόστου δουλειάς.

Η ανεργία τελικά επιφέρει ποιοτική υποβάθμιση των αιτημάτων των διεκδικήσεων της εργατικής τάξης. Έτσι ενώ κάποιες παλιότερες καταλήψεις εργοστασίων στρέφονταν ενάντια στην «παρουσία» του αφεντικού στη φάμπρικα σήμερα ακόμα και όταν γίνονται στοχεύουν στη μίζερη επιδίωξη είτε της επαναπρόσληψης απολυμένων συναδέλφων είτε στο σταμάτημα των απολύσεων.

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ

Το επίδομα ανεργίας χωρίς προϋποθέσεις, είναι νομίζουμε κεντρικό αίτημα σήμερα γιατί απαντά, αντιστρέφοντας τις στις κύριες επιδιώξεις του κεφαλαίου: την οικονομική δηλ. και πολιτική υποβάθμιση της εργατικής τάξης.

Πριν όμως εξετάσουμε πιο αναλυτικά γιατί το επίδομα πρέπει να γίνει το κεντρικό σύνθημα της εργατικής τάξης ας δούμε ένα άλλο «αίτημα» που προβάλλει κύρια το ΚΚΕ και που σιωπηρά ασπάζονται, δίχως να το ομολογούν, και μερικοί άλλοι: το περίφημο «δουλειά και όχι ανεργία» ή «δικαίωμα στη δουλειά».

Είναι σωστό ένα τέτοιο «αίτημα»;

Πριν απαντήσουμε πρέπει να πούμε πως πρόκειται για σύνθημα και όχι για αίτημα, πρόκειται δηλαδή για μια διακηρυχιακή δήλωση και όχι για καθορισμένο ταξικό στόχο...

«δικαίωμα στη δουλειά» δεν θα πει τίποτα.

Γιατί αυτό το δικαίωμα στην εκμετάλλευση μας από το κεφάλαιο, που είναι το ίδιο πράγμα, αποτελεί δομικό γνώρισμα της εργατικής τάξης.

Το να δουλεύει δηλαδή η εργατική τάξη δεν είναι «δικαίωμα» ή «επιτυχία» αλλά η αδυσώπητη μοίρα της. Και βέβαια αυτοί που το προωθούν ονειρεύονται κάποιο «κράτος» της δουλειάς όπου οι ίδιοι θα διαχειρίζονται, θα διοικούν ενώ η εργατική

τάξη πάλι θα δουλεύει. Όποιος όμως ονειρεύεται και αγωνίζεται, για μια κοινωνία που κύριο χαρακτηριστικό θάνατι η «ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας» όπου η δουλειά δεν θάνατι «δουλιά» προσέχει πολύ στο να διατηρήσει τέτοια δικαιώματα...

Πέρα όμως από το θεωρητικό θέμα το «δικαίωμα στη δουλειά» ή το «δουλειά και όχι ανεργία» είναι συνθήματα που δεν λαμβάνουν υπόψη τους την ανεργία σαν «δεδομένη κατάσταση» σαν συγκεκριμένο πρόβλημα... Αυτή η ολική άρνηση να δουν το πρόβλημα, να αγωνιστούν για μια εργατική νίκη πάνω σ' αυτό κρύβει μέσα της την αντιδραστική ιδεολογία: εμείς φωνάζουμε όχι στην ανεργία, χρέος κάποιων ειδικών του κράτους ή του κόμματος να προτείνουν τις λύσεις για να βρούμε από αυτή την κρίση.

Τέλος το «δικαίωμα στη δουλειά» πηγάζει από την παλαιοδημοκρατικίστικη αντίληψη των «δικαιωμάτων» που θεωρεί την εργατική τάξη σαν το αιώνιο θύμα που διεκδικεί, ενώ η ιστορία δείχνει πως όχι μόνο κερδίζει όταν θέλει αλλά και καθορίζει την ανάπτυξη, την πορεία του ταξικού εχθρού της...

ΕΠΙΔΟΜΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

Μέχρι εδώ είδαμε ακόμα γιατί το σύνθημα «δικαίωμα στη δουλειά» ή «δουλειά και όχι ανεργία» δεν προωθούν το ταξικό συμφέρον. Παρακάτω συνοψίζουμε σε 6 σημεία το τι σημαίνει πρακτικά και τι στρατηγικά το αίτημα του επιδόματος.

1. Επίδομα σημαίνει, πριν απ' όλα αποκατάσταση της διαταραγμένης και χαμένης εργατικής τάξης στο οικονομικό επίπεδο. Μ' άλλα λόγια το επίδομα συμπληρώνει το χαμένο εισόδημα, την υποβαθμισμένη αγοραστική δύναμη κ.λπ. Δεν μιλάμε για κάτι στενά οικονομικό αλλά αντίθετα για το βαθμό εξουσίας της εργατικής τάξης μέσα στο καπιταλιστικό σύστημα.

2. Αυτή η αποκατάσταση της ισορροπίας έχει και μια άλλη στρατηγική σημασία: **την εξασφάλιση δηλαδή της αναπαραγωγής ενός μεγάλου κομματιού του προλεταριάτου, που δίχως το επίδομα κινδυνεύει να λουμπανοποιηθεί, να περιθωριοποιηθεί ή ακόμα (ας μην ξεχνάμε την ιστορία) να φασιστι-**

κοποιηθεί. Κινδυνεύει μ' άλλα λόγια να πάψει να συμπεριλαμβάνεται στις ανταγωνιστικές δυνάμεις της κοινωνίας.

3. Είδαμε πως ο στόχος του κεφαλαίου είναι, δια μέσου της ανεργίας και της κρίσης να κατακερματίσει, να εξατομικεύσει την εργατική τάξη. Το «επίδομα ανεργίας χωρίς προϋποθέσεις», ακριβώς επειδή συγκεντρώνει τις κατά περιοχή, ή εργοστάσιο, ιδιαιτερότητες σ' ένα στόχο, το κράτος, ενοποιεί πράγμα εξαιρετικά σημαντικό τις διάσπαρτες δυνάμεις των ανέργων. Παρά πέρα ο εντοπισμός του κράτους στάν του κύριου υπεύθυνου, του τελικού εγγυητή της «καπιταλιστικής ευτυχίας» βοηθάει στην ανάπτυξη, στη δημιουργία του αντικρατικού ρεύματος ειδικά σήμερα που ο κρατισμός αποτελεί μάλιστα και κυρίαρχο χαρακτηριστικό του επίσημου εργατικού κινήματος.

4. Μερικοί, αντιστρέφοντας την ιεράρχηση των στόχων, προτείνουν σαν κύριο αίτημα τη «μείωση» των ωρών δουλειάς. Πιστεύουμε πως η λογική σειρά είναι η αντίθετη. **Η μείωση των ωρών δουλειάς θαρθεί όχι έπειτα από κάποια διεκδίκηση γενική και αφηρημένη αλλά αφού κατακτηθεί και επεκταθεί το επίδομα.** Το κράτος σε κάποια στιγμή μην αντέχοντας να επιδοτεί όλους τους άνεργους θα προτιμήσει να μειώσει τις ώρες δουλειάς, ώστε να αυξηθεί η απασχόληση.

5. Είδαμε πως άλλος στόχος του κεφάλαιου είναι μέσω της κρίσης και της ανεργίας, μέσω του φόβου της ανεργίας να πειθαρχήσει την εργατική τάξη.

Το «επίδομα» λοιπόν εμποδίζει ακριβώς μια τέτοια προοπτική. **Με κατακτημένο το επίδομα πιο εύκολα «θα σηκώσει κεφάλι» μέσα στη δουλειά.**

6. Γιατί όμως χωρίς προϋποθέσεις;

α. Γιατί όπως μαρτυρούν όλες οι έρευνες τα πρώτα θύματα της ανεργίας είναι οι νέοι και οι γυναίκες. Δηλαδή κύρια αυτοί που μπαίνουν για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας και άρα δεν έχουν «προϋποθέσεις».

β. Γιατί διεκδικούμε το «δικαίωμα στο εισόδημα» το δικαίωμα στο συσσωρευμένο κοινωνικό πλούτο, πιστεύοντας πως μας ανήκει. Το να ζητάς προϋποθέσεις από την εργατική τάξη γι ένα ψωροεπίδομα τη στιγμή που σ' αυτή την κοινωνία τα διάφορα παράσιτα της αστικής τάξης ζουν με λιμουζίνες και γιωτ καταντά το λιγότερο αστειό.

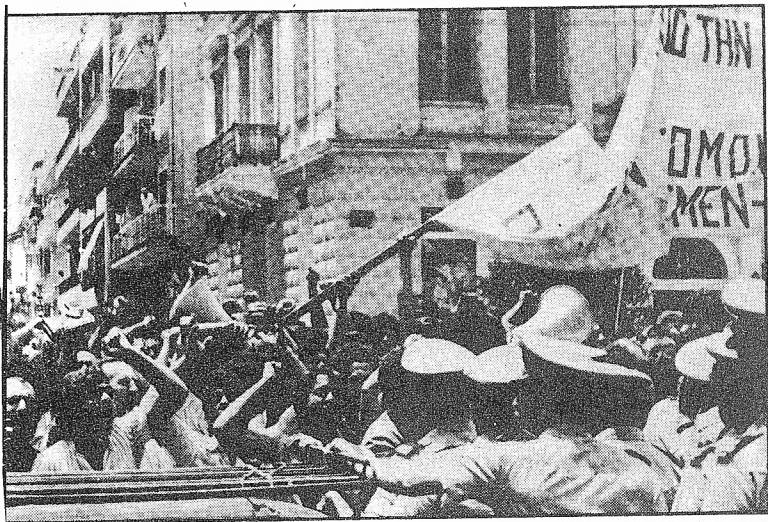
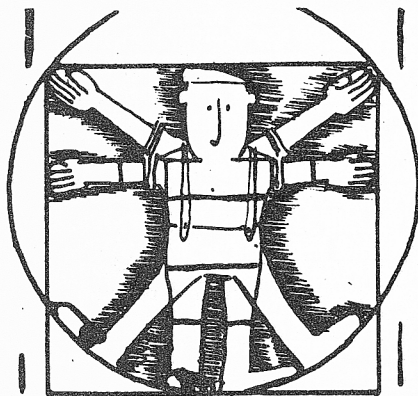
7. Τέλος, το επίδομα ανεργίας αποτελεί ένα επαναστατικό αίτημα στο βαθμό που διαχωρίζει το μισθό από το χρόνο εργασίας. Χτυπάει δηλαδή την ίδια τη λογική του νόμου της αξίας.

Δύσκολα μπορεί να αντιληφθεί κανείς τι σημαίνει προοπτικά η συνειδητοποίηση ενός τέτοιου δικαιώματος από την εργατική τάξη. Εδώ από το ποσοτικό περνάμε στο ποιοτικό.

ΚΥΡΙΟΙ, ΔΙΑΦΩΝΕΙΤΕ ΑΚΟΜΗ;

Βέβαια, όσο εμπειρισταωμένη και νάνα μια ανάλυση τελικός κριτής της είναι η πιθανότητά της να γίνει «υλική δύναμη». Έτσι το «επίδομα ανεργίας» τελικά δεν είναι σωστό για τον α ή β λόγο αλλά γιατί οι ίδιοι οι άνεργοι, άρχισαν να το σκέφτονται, να το φωνάζουν και αύριο να το διεκδικούν οργανωμένα. Βέβαια, υπάρχουν και θα υπάρχουν κάποιοι «πολιτικοποιημένοι» που φυλλομετρώντας τη μοναξιά τους θα ψάχνουν συλλογισμούς για να μας καταλογίσουν ρεφορμισμό, το ότι αγωνιζόμαστε για ένα «κοινωνικό καπιταλισμό» και άλλα τέτοια ευτράπελα.

Όμως κύριοι, οι άνεργοι δεν είναι τα κουκιά που μετράγατε στο παρελθόν. Είναι οι πέτρες που θα σας ξυπνήσουν στο τέλος!!!

Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ

Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες που προσπαθήσαμε να δείξουμε σ' αυτή την προσούρα και σύμφωνα με τους προβληματισμούς που παρουσιάσαμε, το εργατικό κίνημα πρέπει να μετατοπίσει το κέντρο του στα προβλήματα της κρίσης. Αυτή η μετατόπιση είναι αναγκαία για να μη δοκιμάσει μια κατά κράτος ήττα και χάσει τα περισσότερα από όσα κέρδισε με τους αγώνες του από την μεταπολίτευση και μετά. Το εργατικό κίνημα πρέπει να αλλάξει τον βασικό του προσανατολισμό, να γίνει ένα κίνημα στις συνθήκες της καπιταλιστικής κρίσης και της ανεργίας. Να το ζητούμενο!

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ
ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΩΝ —
ΝΕΩΝ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ —
ΑΝΔΡΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Αρχικά για να διατηρηθεί η ενότητα εργαζόμενων και άνεργων θα πρέπει να διαμορφωθούν τέτοια αιτήματα που να μπορούν να ενοποιηθούν. Και τέτοια αιτήματα είναι:

ΕΠΙΔΟΜΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟ-ΥΠΟΘΕ-
ΣΕΙΣ, ΙΣΟ ΜΕ ΤΟ ΜΙΣΘΟ
ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΩΡΩΝ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ
ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΛΥΣΕΩΝ
ΠΛΗΡΩΜΗ ΤΗΣ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΑΠΟ
ΚΡΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Με βάση αυτά τα αιτήματα σαν άξονα είναι δυνατό να διατηρηθεί η ενότητα ανάμεσα σε όσους δουλεύουν και όσους όχι, έχοντας σαν κέντρο το αίτημα του επιδόματος. Κι αυτό γιατί η ύπαρξη ενός καθολικού επιδόματος πέρα από το ότι καλύπτει όλους τους άνεργους, ανοίγει τη δυνατότητα για συνέχιση του εργατικού κινήματος μέσα στο εργοστάσιο, μια και

οι εργάτες δεν θα απειλούνται πια αν απολυθούν να πεθάνουν της πείνας. Έτσι θα έχουν τη δυνατότητα της διεκδίκησης μέσα, και από την άλλη τα αφεντικά και το κράτος θα πιεστούν να μειώσουν τις ώρες δουλειάς, για να ξεφορτωθούν το βάρος των επιδομάτων ανεργίας.

Επί πλέον το επίδομα ενοποιεί τους νέους με την υπόλοιπη εργατική τάξη και δεν σπρώχνει τους νέους σε μια ακαθόριστη βία, στο να γίνουν κλέφτες και τσαντάκηδες για να επιβιώσουν όπως τους υποχρεώνει σήμερα το σύστημα. Εξασφαλίζει την ανε-

ξαρτησία των γυναικών και δεν εξαθλιώνει τους ανειδίκευτους.

Να γιατί το ΕΠΙΔΟΜΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ είναι κομβικό και αποφασιστικό αίτημα, που συνδέεται με τη διεκδίκηση των υπόλοιπων, την μείωση των ωρών δουλειάς, την πάλη για να απαγορευτούν οι απολύσεις, την πληρωμή των εργατών σε διαθεσιμότητα.

Σε συνδυασμό με τα αιτήματα πρέπει να δούμε και μια άλλη κατεύθυνση αγώνων: Την πάλη ενάντια στη μαύρη δουλειά.

Α. Έτσι καταγγελία και αγώνες ενάντια στην δουλειά χωρίς χαρτιά, στη μαύρη, χωρίς εξασφάλιση νομιμότητάς, σε άθλιες συνθήκες κλπ.

Β. Διεκδίκηση της νομιμοποίησης όλων των ξένων εργατών που βρίσκονται ανυπεράσπιστοι, χωρίς κανένα δικαίωμα στα χέρια των αφεντικών, του κράτους, της αστυνομίας, των κάθε λογής μεσαζόντων και αετονύχηδων.

Και βέβαια για τη διεκδίκηση της πάλης σ' αυτά τα επίπεδα το εργατικό κίνημα θα πρέπει να αναπροσαρμόσει και τις οργανωτικές του μορφές. Θα πρέπει να δημιουργηθούν οργανώσεις ανέργων, νέων, εργαζόμενων στη μαύρη δουλειά, ξένων εργατών κλπ.

Στο βαθμό που το κεφάλαιο έχει μεταφέρει σ' αυτά τα πεδία την επίθεσή του θα πρέπει αντίστοιχα και εμείς να μεταφέρουμε το πεδίο της αντιπαράθεσής μας!

Όπως μετά την μεταπολίτευση κεντρικό καθήκον ήταν τα εργοστασιακά σωματεία στα εργοστάσια, έτσι και σήμερα θα πρέπει να γίνει η προσπάθεια να μην πέσει η κρίση στις πλάτες των προλετάρων, αλλά αντίστροφα να μεταβληθεί αυτή η κρίση σε ένα νέο πεδίο παρέμβασης της εργατικής τάξης, νέων κατακτήσεων.

ΑΠΕΡΓΙΑ ΠΕΙΝΑΣ ΝΑΥΤΕΡΓΑΤΩΝ

ΤΑΜΕΙΟ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΕΠΙΔΟΜΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΔΟΥΛΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΝΕΡΓΟΥΣ ΝΑΥΤΕΡΓΑΤΕΣ

η επιτροπή συμπαραστάσης
στους ναυτεργάτες απεργούς πείνας.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΛΗΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ

Τον τελευταίο καιρό έχουμε κατακλυστεί από διακηρύξεις, μέτρα και σχέδια για την αντιμετώπιση της ΑΝΕΡΓΙΑΣ. Συνεδρία, συνδιασκέψεις, άρθρα στον τύπο, κυβερνητικές κορώνες, τηλεόραση, προεκλήσεις ξένων «ειδικών», όλα τα μέσα έχουν επιστρατευτεί.

Κι ενώ η φιλολογία και τα «μέτρα» για την ΑΝΕΡΓΙΑ διαρκώς αυξάνονται για κείνους που δεν ακούμε λέξη είναι για τους ίδιους τους άνεργους.

Εμείς γνωρίζουμε πως η πραγματικότητα της ανεργίας δεν είναι κάποιες οικονομικές φυλολογίες αλλά οι ατέλειωτες ουρές των ΟΑΕΔ, οι ατέλειωτες ώρες αναμονής για ένα ψωροεπίδομα που τις περισσότερες φορές δεν το παίρνεις γιατί - λείπει - δεν «πληρείς τους όρους» κι ως έχεις πάνω από χρόνο να δουλέψεις!!

Γνωρίζουμε σαν νέοι που ψάχνουμε για την πρώτη μας δουλειά, τι σημαίνει να βιάσεις όλες τις «πόρτες κλειστές», να κυκλοφορείς με δανεικά...

Γνωρίζουμε, σαν απολυμένοι εργάτες, τι σημαίνει να σηκώνεις κεφάλι σε καιρούς ανεργίας. Γνωρίζουμε σαν εργαζόμενοι πως η «τύχη» να μην είσαι άνεργος πληρώνεται με αύξηση της εντατικοποίησης, με αυταρχισμό, συνεχή έλεγχο και πάγωμα του μεροκάματου.

Γνωρίζουμε, τέλος, πως πέρα από οποιοδήποτε δικαίωμα στη δουλειά, πριν από κάθε δικαίωμα έχουμε το ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗ ΖΩΗ.

Ανεργία και κρίση δεν έχουν να κάνουν τίποτα με κάποιους «αντικειμενικούς νόμους της αγοράς», αντίθετα τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο όσο και στην Ελλάδα είναι η απάντηση των αφεντικών στις προηγούμενες νίκες της εργατικής τάξης. Για να πάρουν πίσω όσα κέρδισαν οι εργάτες τα 20 τελευταία χρόνια, δημιούργησαν 15 εκ. άνεργους στις ΗΠΑ, 13 εκ. στην ΕΟΚ, όσο για την Ελλάδα τα επίσημα στοιχεία μιλάνε για 300.000 περίπου, το 8-9% δηλ. του ενεργού πληθυσμού της χώρας. Από αυτούς το 65% είναι νέοι.

Μπροσ λοιπόν σ' αυτή την κατάσταση τι μας λένε κυβέρνηση και αφεντικά; Είτε μας καθησυχάζουν με διακηρύξεις περί μελλοντικών επενδύσεων είτε μας «προτείνουν» να μοιραστούμε την κρίση.

Όσον αφορά το πρώτο εμείς απαντάμε πως θέλουμε λύση ΕΔΩ ΚΑΙ ΤΩΡΑ γιατί «Σοσιαλισμός με ανεργία είναι απάτη και κοροϊδία», όσο για τη μοιρασιά, τότε η εργατική τάξη μοιράστηκε τα κέρδη με το κεφάλαιο για να μοιραστεί και τις υποθέμενες ζημιές.

Για μας το βασικό ταξικό αίτημα σήμερα είναι το **ΕΠΙΔΟΜΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΙΣΟ ΜΕ ΤΟ ΒΑΣΙΚΟ**.

Χωρίς την επιβάρυνση των ήδη απασχολούμενων ΟΛΟΙ ΟΙ ΑΝΕΡΓΟΙ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΕΠΙΔΟΤΗΘΟΥΝ από το συσσωρευμένο κοινωνικό πλούτο που η εργατική τάξη έχει δημιουργήσει. Το παραμύθι «δεν υπάρχουν λεφτά» εφόσον εξακολουθούν να υπάρχουν γιωτ, βίλλες, χλιδή και σπατάλη, δεν περνάει!!!

Άλλωστε η κυβερνητική διακήρυξη για επιδότηση των αφεντικών!!! έως 40% του μισθού των νέων που θα προσλάβουν, δείχνει πως λεφτά υπάρχουν μόνο που ακόμα μια φορά πάνε στις γνωστές τσέπες.

Θεωρούμε λοιπόν το αίτημα για **ΕΠΙΔΟΜΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΙΣΟ ΜΕ ΤΟ ΒΑΣΙΚΟ ΧΩΡΙΣ**

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ (οι προϋποθέσεις που ισχύουν σήμερα δεν καλύπτουν κανένα νέο ενώ αποκλείουν το 90% των άνεργων εργατών) σαν το μόνο ταξικό αίτημα σήμερα γιατί πριν από όλα λύνει το άμεσο ζωτικό πρόβλημα 300.000 προλετάρων, έπειτα γιατί με κατακτημένο το επίδομα πιο εύκολα θα «σηκώσεις το κεφάλι» σαν εργαζόμενος.

Έτσι το κεντρικό ζήτημα σήμερα είναι η αυτοοργάνωση των ανέργων με πρώτο στόχο την πάλη για το επίδομα. Πάρα πέρα σε ενότητα με ολόκληρη την εργατική τάξη η πάλη των αποδοχών.

Για να οργανώσουμε λοιπόν όλοι μαζί αυτή την πάλη καλούμε σε συγκεντρώση - συζήτηση την **ΤΡΙΤΗ 15 του ΜΑΡΤΗ** στο θέατρο **ΑΚΑΔΗΜΟΣ** (Ακαδημίας και Ιπποκράτους) στις 7 μ.μ.

ΛΙΓΩΤΕΡΗ ΔΟΥΛΙΑ - ΔΟΥΛΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΛΥΣΕΩΝ

ΠΑΗΡΩΜΕΝΟ ΤΟ ΜΕΡΟΚΑΜΑΤΟ ΣΤΗ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΤΗΤΑ

ΕΠΙΔΟΜΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΙΣΟ ΜΕ ΤΟ ΒΑΣΙΚΟ ΜΕΡΟΚΑΜΑΤΟ

«Εργατική Πληροφόρηση»

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ 15 ΜΑΡΤΗ στις 7 μ.μ. ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΑΚΑΔΗΜΟΣ.

ΕΠΙΔΟΜΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΧΩΡΙΣ ΠΡΟ·Υ·ΠΟΘΕΣΕΙΣ

ΛΙΓΟΤΕΡΗ ΔΟΥΛΕΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ
ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΛΥΣΕΩΝ
ΝΑ ΧΤΥΠΗΘΕΙ Η ΜΑΥΡΗ ΔΟΥΛΕΙΑ
ΕΠΙΔΟΜΑ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΤΟΥΣ ΞΕΝΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ